

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu
v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

Vedoucí práce

RNDr. Blažena Gehinová

Autor

Bc. Lenka Maršálková

2010

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, že souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Ve Struhařově, duben 2010

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji RNDr. Blaženě Gehinové za odborné vedení práce, cenné rady a připomínky.
Dále děkuji za pomoc a poskytnuté informace panu Václavu Pošmurnému z Místní akční skupiny Posázaví o.p.s.

Obsah

1	Úvod	7
2	Cíl a metodika.....	9
	2.1 Cíl	9
	2.2 Metodika	9
3	Literární rešerše	11
	3.1 Cestovní ruch.....	11
	3.1.1 Vymezení pojmu	11
	3.1.2 Význam cestovního ruchu	12
	3.1.3 Služby cestovního ruchu.....	14
	3.1.4 Destinační management.....	15
	3.2 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu	18
	3.2.1 Historický vývoj.....	18
	3.2.2 Vymezení pojmu	19
	3.2.3 Charakteristika udržitelného rozvoje	21
	3.2.4 Zelený cestovní ruch	24
	3.3 Marketing	30
	3.3.1 Vymezení pojmu	30
	3.3.2 Marketingový výzkum	31
	3.3.3 Analýza prostředí	32
4	Analýza a hodnocení profilu území	34
	4.1 Poloha a základní charakteristiky oblasti.....	34
	4.2 Analýza a hodnocení nabídky cestovního ruchu	34
	4.2.1 Přírodní a kulturně-historické předpoklady a potenciály	35
	4.2.2 Základní infrastruktura cestovního ruchu.....	41
	4.2.3 Dopravní a doprovodná infrastruktura cestovního ruchu.....	43
	4.2.4 Hlavní formy cestovního ruchu	48
	4.2.5 Turistický význam měst a obcí	49

4.3	Analýza a hodnocení ekonomického významu cestovního ruchu.....	50
4.3.1	Analýza a hodnocení zaměstnanosti	50
4.3.2	Analýza a hodnocení podnikatelské aktivity	50
4.3.3	Analýza a hodnocení významu na tvorbě HDP	50
4.4	Analýza a hodnocení poptávky cestovního ruchu	51
4.5	Organizace a řízení cestovního ruchu	56
4.6	Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu	59
4.6.1	Strategické dokumenty	59
4.6.2	Stav udržitelného rozvoje v turistické oblasti.....	60
5	Syntéza zjištěných poznatků.....	61
5.1	SWOT analýza	61
5.2	Problémová analýza.....	66
5.3	Zodpovězení pracovních hypotéz	67
6	Možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu.....	68
7	Závěr	72
8	Summary	74
9	Seznam literatury	75
10	Seznam grafů	80
11	Seznam příloh	81

1 Úvod

Rozvoj cestovního ruchu je spjat s rozvojem společnosti, průmyslu a především rozvojem dopravy (Hesková, 2006, s 41). Od začátku rozvoje moderního cestovního ruchu došlo k řadě změn. Zvyšující se životní úroveň a hospodářská vyspělost států umožňuje cestovat více lidem, díky rozvoji a objevu nových technologií se cestování zjednodušuje a zpohodlňuje a je snaha nabízet nové, netradiční zážitky. V průběhu historie si státy a regiony začaly uvědomovat jaký význam, především ekonomický, cestovní ruch má a snaží se ho ke svému rozvoji využít.

Mohutný rozvoj cestovního ruchu v posledních letech sebou však nese i negativní dopady. Stále rostoucí počet účastníků cestovního ruchu vede k přelidnění některých destinací, vyčerpávání přírodních neobnovitelných zdrojů v destinaci a znečišťování životního prostředí. Touha po stále nových zážitcích a luxusu a snaha o maximální uspokojení potřeb zákazníků vede až k přetváření původního charakteru destinací. Působením těchto negativních vlivů tak dochází k znehodnocení, v nejhorším případě i zániku destinací, přírodních, historických a jiných památek.

Jako reakce na negativní až devastující působení cestovního ruchu se objevily snahy o minimalizaci těchto nežádoucích jevů a v souvislosti s tím se rozvíjí princip udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Vznikají nové, udržitelné formy cestovního ruchu, které umožňují získávat výhody cestovního ruchu, které regionu přináší, ale zároveň jsou šetrné k prostředí a zachovávají stejné podmínky pro budoucí generace.

Pojem udržitelný rozvoj se stal v posledních letech velmi častým tématem. Dnes již může být považován za nutnost každého rozvoje. Tendence zavádět princip udržitelného rozvoje cestovního ruchu jsou na úrovni mezinárodní (např. OSN, UNWTO), evropské (Evropská unie) i státní (v České republice především Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí).

Česká republika je zajímavou destinací cestovního ruchu, která má co nabídnout téměř všem cílovým skupinám (studenti, senioři, rodiny s dětmi,...). Po otevření hranic v roce 1989 nabývá především zahraniční cestovní ruch na svém významu a dynamicky se rozvíjí. V posledních letech jsou snahy rozvíjet více i domácí cestovní ruch.

Podle správního členění je Česká republika rozdělena celkem na 14 krajů. Z hlediska cestovního ruchu je ale agenturou Czechtourism členěna odlišně. Czechtourism rozlišuje turistické regiony a turistické oblasti. Starší verze uvádí členění na 15 turistických regionů a 43 turistických oblastí. V roce 2010 bylo členění upraveno na 17 turistických regionů a 40 turistických oblastí.

Práce se věnuje turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod dle staršího vymezení, tj. oblast s hraničními body vodní nádrž Orlík, Miličín, Vlašim, Čáslav, Kutná Hora a Kolín. Oblast zahrnuje bývalé okresy Benešov, Kutná Hora, Kolín, asi z jedné poloviny bývalý okres Praha - východ, malou část bývalého okresu Praha - západ a bývalého okresu Příbram. Důvodem výběru této oblasti je, že zde žiji a že bych chtěla přispět svými návrhy k lepšímu využívání udržitelnosti a udržitelných forem cestovního ruchu, které jsou dle mého názoru pro správný rozvoj nejen cestovního ruchu v oblasti nezbytné.

2 Cíl a metodika

2.1 Cíl

Hlavním cílem práce je navrhnout možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod.

Dílním cílem je zhodnocení primárních a sekundárních potenciálů rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod, na jehož základě budou možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu v této oblasti s vymezením priorit a opatření navrženy.

Pro vypracování práce byly stanoveny následující pracovní hypotézy. Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod má vhodné předpoklady pro udržitelné formy cestovního ruchu. V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod je málo zařízení nabízejících služby udržitelného cestovního ruchu.

2.2 Metodika

Zpracování první části práce vyžadovalo seznámení se s odbornou literaturou, která se věnuje zkoumané problematice, aby bylo možné vymezit základní pojmy, se kterými bude práce dále pracovat.

Východiskem pro zpracování další části práce byla publikace *Metody pro tvorbu strategických a programových dokumentů cestovního ruchu* (Vystoupil et al., 2007), která vymezuje postup jak analytické, tak návrhové činnosti.

Analytická činnost je touto publikací vymezena jako provedení analýzy a hodnocení profilu území z hlediska cestovního ruchu, které řeší polohu a základní charakteristiku oblasti, nabídku i poptávku cestovního ruchu, ekonomický význam cestovního ruchu, organizace a řízení cestovního ruchu a trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Pro zpracování této části byly potřeba jak sekundární, tak i primární data. Zdrojem sekundárních dat byl především Program rozvoje cestovního ruchu

ve Středočeském kraji, dále pak další dokumenty cestovního ruchu a statistiky Středočeského kraje a jednotlivých bývalých okresů. Primární data byla získána marketingovým výzkumem. Sběr primárních dat je možné provést metodou pozorování, dotazování nebo experimentem. Pro potřeby práce bylo přistoupeno k dotazování prostřednictvím nejpoužívanějšího nástroje - dotazníku. Dotazník byl zaměřen na zjišťování znalosti a vnímání pojmu udržitelný cestovní ruch a případném zájmu o účast na jeho formách u turistů a návštěvníků turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod.

Poznatky zjištěné analytickou činností byly následně shrnuty prostřednictvím SWOT analýzy a problémové analýzy a na základě této syntézy mohlo být přistoupeno k návrhům udržitelného rozvoje cestovního ruchu ve zkoumané turistické oblasti.

Při návrhové činnosti doporučuje publikace využít postupu od abstraktního ke konkrétnímu. Na základě tohoto postupu byla stanovena strategická vize, strategické cíle, priority a opatření, které by měly přispět k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod.

3 Literární rešerše

3.1 Cestovní ruch

3.1.1 Vymezení pojmu cestovní ruch

Cestovní ruch je významný společensko-ekonomický fenomén (Hesková, 2006, s 9). Počátky cestovního ruchu můžeme najít již ve starověku. Na začátku 20. století se pak objevují první snahy cestovní ruch vědecky zkoumat a vytvořit jeho jasnou definici. Vzniká tak řada definic cestovního ruchu, které nejsou jednotné, ale závislé na autorově chápání pojmu a vždy zdůrazňují jiné hledisko.

Hesková (2006, s 10) uvádí definici Hermanna von Schullard, který poukazoval na ekonomické aspekty cestovního ruchu a definoval cestovní ruch jako soubor operací, zejména ekonomického charakteru, které se přímo vztahují na vstup, pobyt a pohyb cizinců vně i uvnitř určité země, města nebo regionu. Jiná definice uvedená v této publikaci cituje dalšího švýcarského autora C. Kaspara, který pod pojmem cestovní ruch rozumí souhrn vztahů a jevů, které vyplývají z cestování anebo pobytu osob, přičemž místo pobytu není hlavním ani trvalým místem bydlení nebo zaměstnání. Tato definice byla v 80. letech 20. století přijata jako oficiální pro Mezinárodní sdružení vědeckých pracovníků cestovního ruchu.

Malá (1999, s 8) představuje ve své publikaci definice dalších autorů. Podle Glúckmana je cestovní ruch suma vztahů mezi lidmi, kteří se nacházejí v nějakém místě přechodně, a mezi obyvateli tohoto místa. Bormann za cestovní ruch považuje cesty, jež se podnikají za účelem zotavení, zábavy, obchodu a povolání nebo z jiných příčin (za zvláštními událostmi) při nichž dochází k dočasné změně místa bydliště; nepatří sem však dojíždění za prací. Publikace také zmiňuje definici H. Posera, který označil cestovní ruch jako lokální nebo územní nahromadění cizinců s přechodným pobytem, které podmiňuje vznik vzájemných vztahů mezi cizinci na straně jedné a domácím obyvatelstvem, místem a jeho krajinou na straně druhé.

Podle Horner a Swarbrook (2003, s 53) je cestovní ruch krátkodobý přesun lidí na jiná místa, než jsou místa jejich obvyklého pobytu, za účelem pro ně příjemných činností.

Cestovní ruch lze také definovat jako cestování a přebývání mimo místo trvalého bydliště, zpravidla ve volném čase, a to za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi (Petrů, 1999, s 26).

Světová organizace cestovního ruchu UNWTO se snažila definice cestovního ruchu sjednotit a za oficiální prohlásila, že cestovní ruch je činnost lidí spočívající v cestování a pobytu na místech mimo místo jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho uceleného roku za účelem využití volného času, obchodu a za jinými účely (Čech, 1998, s 14).

3.1.2 Význam cestovního ruchu

Cestovní ruch je významným faktorem rozvoje regionů. Největší přínosy má především v oblasti ekonomické, kde kladně ovlivňuje zaměstnanost, podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu, přispívá do státního rozpočtu a rozpočtu regionů a příznivě působí na investiční aktivitu (Škodová Parmová, 2007, s 9).

Kiráľ'ová (2003, s 23) vidí přínosy cestovního ruchu i v dalších oblastech. V oblasti ochrany životního prostředí za přínosy považuje příjmy ze vstupného, které jsou použity na financování ochrany přírody; daně a poplatky pomáhající financovat ochranu přírodních zdrojů; přispívání k uznání důležitosti ochrany životního prostředí veřejností a k výchově místních obyvatel k jeho ochraně; a vytváření pracovních příležitostí a tím bránění devastování přírodního prostředí místními obyvateli. V oblasti sociálně-kulturní za přínosy cestovního ruchu autorka označuje vytváření pracovních míst a podporu sociálního rozvoje, přerozdělování příjmů, zmírňování chudoby; kulturně-výchovnou funkci cestovního ruchu, kdy se lidé kontaktují a vnitřně se navzájem obohacují, více si rozumějí a ztrácejí předsudky; zvyšování životního standardu místních obyvatel, kdy mohou využívat zařízení vybudovaná pro návštěvníky destinace; a záchranu kulturních tradic, historie, tradičních řemesel apod.

Foret, Foretová (2001, s 47) uvádí přínosy cestovního ruchu i pro oblast komunikační, a to v podobě budování image města v očích návštěvníků, pomoc při oslovení potencionálních investorů a pomoc při oslovení potenciálních zákazníků či spolupracovníků.

Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí (2002, s 24 - 25) také uvádí, že cestovní ruch může mít pozitivní dopad nejen ekonomický. Další přínosy rozlišují v oblasti péče o krajinu. To zdůvodňují tím, že finanční prostředky plynoucí z cestovního ruchu je možné účelově vynakládat na udržitelný rozvoj oblastí, které jsou cestovním ruchem využívány (doprava, ochrana přírodních zdrojů, odpady).

Nic ale není jednostranné a tak i cestovní ruch má svá negativa. Negativní vlivy lze vyjádřit v následujících bodech (Lednický et al., 2004, s 14):

- ztráta charakteru vlastní unikátní kultury či způsobu života ve snaze přizpůsobit se požadavkům návštěvníků
- pokles morálky obyvatelstva, jež vede k nárůstu kriminality, prostituce, rozšíření hazardních forem zábavy, k diskriminaci určitých komunit
- růst cen jak zboží, tak nemovitostí i služeb a často opomíjení využívání vlastních produktů
- přeměna nositelů umění a řemesel z tvůrců originálních produktů na výrobce sériového charakteru
- zvýšení úrovně znečištění a znehodnocení životního prostředí
- změna charakteru přírodního prostředí v důsledku necitlivé výstavby
- vznik dodatečných nákladů vyplývajících z poškození přírody i památek při nezvládnutém a vhodným způsobem neusměrněném cestovním ruchem.

Dopady cestovního ruchu na území, místní obyvatele i návštěvníky mohou být tedy pozitivní i negativní. Veškeré aktivity spojené s cestovním ruchem by ale měly být realizovány tak, aby se minimalizovala případná negativa, tzn. důležitá je snaha o dlouhodobou udržitelnost těchto aktivit (Galvasová et al., 2008, s 13).

3.1.3 Služby cestovního ruchu

Služby cestovního ruchu definují shodně Oriška (1999, s 9) a Hladká (1997, s 27) jako činnosti, jejichž výsledkem je užitečný efekt, buď individuální, nebo společenský.

Hesková (2006, s 99) za služby cestovního ruchu považuje heterogenní soubor užitečných efektů určených na uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu.

Obdobně chápe služby cestovního ruchu i Čech (1998, s 50), který je definuje jako činnosti směřující k uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu.

Služby jsou základem produktu cestovního ruchu, který představuje vše, co je nabízeno na trhu cestovního ruchu a má schopnost uspokojit potřeby návštěvníků a vytvořit tak komplexní soubor zážitků (Hesková, 2006, s 96).

Čech (1998, s 44) definuje produkt cestovního ruchu jako souhrn materiálních (zbožových) a nemateriálních (služby) hodnot určených pro uspokojení účastníků cestovního ruchu.

Specifika služeb cestovního ruchu

Služby mají určité znaky, kterými se liší od výrobků. Služby cestovního ruchu, ještě oproti službám obecným, nesou další speciální znaky. Za *všeobecné znaky*, které mají všechny služby, se považuje nemateriálnost, vysoká spotřeba živé práce, potřeba začlenění vnějšího faktoru do procesu poskytování, soulad poskytování se spotřebou, pomíjitelnost služeb (Hesková, 2006, s 101). Jako *speciální znaky* služeb cestovního ruchu označuje Oriška (1999, s 6 - 7) prostorovou a časovou vázanost na rekreační prostor, osobní charakter, komplementaritu, zastupitelnost, nutnost včasného zabezpečení, neanonymnost spotřebitele. Jiní autoři rozlišují ještě další speciální znaky. Malá (1999, s 55) navíc uvádí značnou diferencovanost a výsledek činnosti mnoha odvětví, Hesková (2006, s 102 - 103) dále vymezuje i sezónnost, nevyhnutelnost informací a zprostředkování.

Členění služeb cestovního ruchu

Většina autorů (Hesková, Hladká, Malá, Čech) shodně uvádí klasifikaci služeb na základní a doplňkové:

Základní služby jsou služby umožňující přemístění účastníků cestovního ruchu z místa jejich bydliště do místa rekreace a služby spojené s pobytem v rekreačním místě, tedy služby dopravní, ubytovací a stravovací (Orieška, 1999, s 7). Lze je definovat také jako služby pro účast na cestovním ruchu nezbytné (Čech, 1998, s 18).

Doplňkové služby jsou ty služby, které souvisí s využíváním atraktivit a vlastností charakteristických pro konkrétní rekreační prostor (Orieška, 1999, s 8). Také jsou chápány jako služby, které jsou bezpodmínečnou podmínkou účasti na cestovním ruchu, ale navazují (doplňují) na služby základní (Čech, 1998, s 62). Za doplňkové služby se považují služby obchodní, sportovně-rekreační, společensko-kulturní, lázeňsko-léčebné, směnárenské, komunální, zprostředkovatelské a horská služba (Hladká, 1997, s 8), dále také služby informační, kongresové, venkovského cestovního ruchu, průvodcovské, animační a služby cestovních kanceláří a cestovních agentur (Hesková, 2006, s 106).

Kromě klasifikace na služby základní a doplňkové existuje i jiné členění služeb cestovního ruchu. Orieška (1999, s 8) i Hesková (2006, s 105) rozdělují služby cestovního ruchu dále podle charakteru spotřeby na osobní a věcné, podle ekonomického hlediska na placené a neplacené, z časového hlediska na sezónní a mimosezónní, podle způsobu zabezpečování služeb na služby vlastní nebo zprostředkovatelské.

3.1.4 Destinační management

Jak již bylo řečeno, cestovní ruch kladně přispívá k rozvoji regionů. Aby byl rozvoj efektivní, je potřeba ho řídit. Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí (2002, s 24 - 25) tvrdí, že cestovní ruch může napomáhat takovému rozvoji, který stabilizuje ráz a funkce místní krajiny a má udržitelný charakter. Základním nástrojem k tomuto rozvoji je funkční regionální nebo lokální management území. Ten by měl být založen na zájmu místní komunity o své domácí území, na podpoře šetrných

forem turismu (agroturistika, cykloturistika, pěší turistika, lázeňská turistika), podpoře ekologické dopravy a environmentální výchovy účastníků cestovního ruchu, tj. jak turistů, tak budovatelů a provozovatelů hotelů a všech ostatních turistických zařízení.

Managementem destinace cestovního ruchu rozumíme soubor technik, nástrojů a opatření používaných organizací cestovního ruchu v destinaci při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci cestovního ruchu v destinaci za účelem dosažení jeho udržitelného rozvoje a zachování konkurenceschopnosti na trhu (Galvasová et al., 2008, s 134).

Palatková (2006, s 46) ve své publikaci uvádí definici destinačního managementu podle Bartla a Schmidta, kteří tvrdí, že destinační management je strategie a cesta pro silné regiony, které mají odvahu ke koncentraci sil pro společný rozvoj, organizaci a aktivní prodej svých klíčových konkurenčních výhod.

Stejná autorka (2006, s 49) pod pojmem management destinace rozumí strategii rozvoje, s jejíž pomocí chtějí regiony reagovat na požadavky trhu cestovního ruchu.

Dle Heskové (2006, s 155) je management destinace proces vytváření a řízení silných, tržně orientovaných a systémově řízených jednotek - destinací.

Destinace cestovního ruchu

Destinace znamená cílové místo, které může označovat turistickou lokalitu, region, stát, skupinu zemí a dokonce kontinent (Hrabánková, 2002, s 43).

Palatková (2006, s 16) uvádí, že destinace je představována svazkem různých služeb koncentrovaných v určitém místě nebo oblasti, které jsou poskytovány v návaznosti na potenciál cestovního ruchu místa nebo oblasti.

Kiráľ'ová (2003, s 15) za destinaci cestovního ruchu považuje přirozený celek, který má z hlediska podmínek rozvoje cestovního ruchu jedinečné vlastnosti, odlišné od jiných destinací.

Dle UNWTO je destinací cestovního ruchu místo s vhodnými atraktivitami ve spojitosti se zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu nebo skupina zvolil pro návštěvu (Hesková, 2006, s 153).

Destinace jako cílové místo musí mít pro cestovní ruch vhodné podmínky. Tyto podmínky jsou v literatuře označovány jako nabídka nebo potenciál. Nabídka (potenciál) se dále člení na primární a sekundární:

Primární nabídka cestovního ruchu dle Királ'ové (2003, s 40) zahrnuje přírodní, kulturně-historický a kulturně-společenský potenciál. Přírodní potenciál destinace představuje soubor podmínek, které jsou významným činitelem a vnějším motivačním faktorem determinujícím účast na cestovním ruchu. Jde o geomorfologický, klimatický, hydrologický a biologický potenciál. Kulturně-historický potenciál destinace tvoří uměle vytvořené, lokalizované složky produktu. Jde o hrady a zámky, muzea, skanzeny, rezervace lidové architektury, sakrální památky, městské památkové rezervace, národně-historické památky, zábavní a tématické parky. Kulturně-společenské, sportovní a jiné akce patří k uměle vytvořeným, organizovaným složkám produktu. Jiná literatura uvádí, že primární nabídka obsahuje všechny faktory, které z hlediska své podstaty nemají přímý vztah k cestovnímu ruchu, ale svoji přitažlivostí dávají cestovnímu ruchu charakteristickou podobu (Malá, 1999, s 48).

Sekundární nabídka cestovního ruchu představuje prostředky ke splnění uvedených tužeb a očekávání. Tvoří ji turistická suprastruktura a infrastruktura, všeobecná infrastruktura. Turistická suprastruktura zahrnuje ubytovací a hostinská zařízení. Turistickou infrastrukturu tvoří touroperátoři, cestovní kanceláře a agentury, informační kanceláře cestovního ruchu, směnárny, sportovně-rekreační zařízení, kulturně-společenská zařízení, rekreační doprava, záchranná služba. (Királ'ová, 2003, s 42)

Hesková (2006, s 15) za sekundární nabídku považuje podniky, zařízení a instituce cestovního ruchu, které umožňují návštěvníkům cílového místa přechodně se ubytovat, stravovat a vykonávat různé rekreační, sportovní, kulturní a jiné aktivity typické pro cestovní ruch. Sekundární nabídka je důležitá, aby atraktivita v cílových místech cestovního ruchu mohly být vůbec využity (Malá, 1999, s 49).

3.2 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

3.2.1 Historický vývoj

Hospodářský rozvoj po 2. světové válce sebou nesl jak pozitivní, tak i negativní důsledky, které si společnost postupem času začala více a více uvědomovat. Hospodářský růst totiž vyžaduje velké množství energie a materiálů, čímž dochází k postupnému vyčerpávání přírodních zdrojů a znečišťování životního prostředí. Na základě tohoto uvědomění se začíná rozvíjet princip udržitelného rozvoje.

Počátek principu udržitelného rozvoje lze najít v 70. letech 20. století, kdy se objevují první snahy skloubit hospodářský růst zemí s ochranou životního prostředí. V tomto období byla například vypracována Studie kritických environmentálních problémů, která upozorňovala na problém limitovaných zdrojů a nemožnost nekonečného růstu bez trvalých následků na životní prostředí. (Kolektiv autorů Katedry cestovního ruchu VŠE v Praze, 2008, s 12)

Poprvé byl pak pojem udržitelný rozvoj definován ve zprávě Valného shromáždění OSN „Naše společná budoucnost“ z roku 1987. Poté se stala problematika udržitelného rozvoje častým tématem jednání, především mezinárodních organizací.

Největší význam ve vývoji principu udržitelného rozvoje měla Světová konference OSN o životním prostředí a rozvoji - Summit Země konaná v Riu De Janeiro v roce 1992. Výsledkem konference byla Deklarace z Ria o životním prostředí a rozvoji - Charta Země a Agenda 21. Deklarace představila 27 principů trvale udržitelného rozvoje, tak jak je vytvořila Světová komise pro životní prostředí a rozvoj, Agenda 21 má být programem pro 21. století, který povede k udržitelnému rozvoji na zemi (Kolektiv autorů Katedry cestovního ruchu VŠE v Praze, 2008, s 13). Agenda 21 rozpracovává principy udržitelného rozvoje i v místních podmínkách a je tak výzvou pro místní správy k zahájení příprav místních Agend 21 (Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, s 64 - 65). Místní Agenda 21 je programem, na základě kterého obce, města a regiony ve spolupráci s občany a organizacemi zavádí principy udržitelného rozvoje do praxe při zohledňování místních podmínek a

problémů. Cílem je zajištění dlouhodobého kvalitního života občanů v souladu s respektováním a ochranou životního prostředí. (Labounková et al., 2009, s 34)

Dále byl pro udržitelný rozvoj významný Summit tisíciletí konaný v roce 2000 v New Yorku, který potvrdil koncept udržitelného rozvoje ustanovený na konferenci v Riu de Janeiro a označil zachování udržitelné budoucnosti za vůbec nejnaléhavější výzvu dneška. Konstatoval, že světový hospodářský růst sice přináší celkově růst blahobytu, ale pokrok v sociální oblasti je problematický a stav ekologických systémů se nadále povážlivě zhoršuje. (Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, s 15)

Uvědomění si, že udržitelný rozvoj je žádoucí nejen v oblasti průmyslu a zemědělství, ale i v oblasti cestovního ruchu, přišlo o něco déle na základě toho, jak cestovní ruch nabíral na masovosti. Když miliony a miliony cestují, aby se dozvěděli o rozdílech mezi lidmi, místy a krajinami a o jejich zvláštностech, začínají právě tyto rozdíly a zvláštности mizet (Němčanský, 1996, s 18).

Poprvé se o udržitelném rozvoji v oblasti cestovního ruchu začíná mluvit na konci 80. let 20. století, kdy se objevuje jako pojem zelená turistika. Od počátku 90. let 20. století se začal více používat termín udržitelný rozvoj cestovního ruchu, který odráží přístup k cestovnímu ruchu, který zahrnuje důležitost hostitelské komunity, způsob zacházení se zaměstnanci a potřebu maximalizovat ekonomické přínosy pro hostitelskou komunitu (Vaško, 2002, s 4).

3.2.2 Vymezení pojmu

Existuje celá řada definic udržitelného rozvoje. V podstatě ale všechny vyjadřují stejnou podstatu, a to, že udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zabezpečuje uspokojení současných potřeb, aniž by ohrozil možnosti uspokojení potřeb generací budoucích (Kolektiv autorů Katedry cestovního ruchu VŠE v Praze, 2008, s 13).

Kolektiv Konsorcia SPROR Plus (2007, s 10) označuje udržitelný rozvoj jako směr uvažování, jehož základním principem je neochudit současné obyvatele planety o kvalitu jejich života, a přitom zachovat možnost, aby stejně kvalitní mohl být i život

našich dětí, vnuků, pravnuků. Neznamená pouze ochranu životního prostředí, ale je snahou skloubit ekonomický a sociální rozvoj s aspekty životního prostředí. Usiluje o modernizaci, využívání nových efektivních technologií a technik, které šetří čas, energii, pohonné hmoty a životní prostředí.

Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu (2006, s 32) definuje udržitelný rozvoj jako takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů

Vaško (2002, s 4) zdůrazňuje, že termín udržitelný rozvoj odráží vzájemnou závislost mezi prostředím a rozvojem území ve snaze o dosažení kvalitnějšího života pro každého. Udržitelnost vyžaduje, aby současná generace zanechala životní prostředí ve stejně dobrých, či lepších podmínkách, než ho našla.

Obecně lze definice udržitelného rozvoje rozlišovat na (Beran, Dlask, 2005, s 16):

a) *procesní*: udržitelný rozvoj je taková symbióza lidské společnosti s životním prostředím, která neustále hledá a nalézá rovnováhu rozvoje lidské společnosti, umělých a přírodních ekosystémů

b) *systémové*: udržitelný rozvoj je podmíněn takovou změnou materiálových a energetických toků mezi lidskou společností, umělými a přirozenými ekosystémy, která povede k dynamické rovnováze bez katastrofických výkyvů a nevratných negativních změn v celém systému biosféry.

V jiné literatuře (Kolektiv Konsorcía SPROR Plus, 2007, s 12) lze najít doplnění o:

c) *manažerskou* definici: udržitelný rozvoj je podmíněn takovým řízením přírodních i společenských, obnovitelných i neobnovitelných zdrojů, jehož výsledkem je dostatek zdrojů pro rozvoj a koexistenci lidské společnosti a biosféry

d) *humanistickou* definici: udržitelným se stane rozvoj lidské společnosti tehdy, jestliže vnitřní zpětné vazby v přirozených ekosystémech budou v lidské společnosti nahrazeny etikou, morálkou, legislativou, obecně celkovou změnou myšlení a chování, které budou regulovat současný extenzivní exploatační rozvoj lidské společnosti.

Specifikace udržitelného rozvoje do oblasti cestovního ruchu je definována také vesměs jednotně, nejčastěji jako zajišťování potřeb účastníků cestovního ruchu takovým způsobem, který pomáhá rozvoji území, s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot a vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti, aniž by ohrozil uspokojení potřeb budoucích generací (Kolektiv autorů Katedry cestovního ruchu VŠE v Praze, 2007).

Kolektiv Konsorcía SPROR Plus (2007, s 11) prezentuje udržitelný rozvoj cestovního ruchu jako takový, který uspokojuje potřeby současných turistů a hostitelských regionů, s ohledem na ochranu a zhodnocení příležitostí pro budoucnost, což platí, pokud jde o vedení a řízení všech zdrojů v takovém duchu, že ekonomické, sociální a estetické potřeby mohou být uspokojeny za předpokladu uchování kulturní integrity, základních ekologických procesů, biodiverzity a systému životních hodnot.

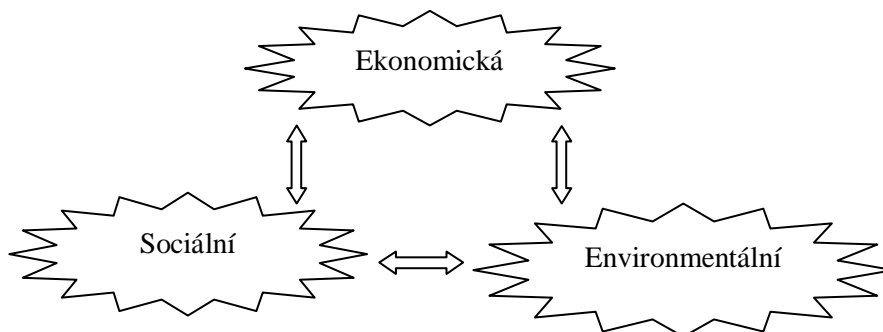
Žádoucí udržitelný rozvoj cestovního ruchu by měl vycházet z koordinace a spolupráce veřejného, soukromého a neziskového sektoru a z respektu k místní komunitě, tj. k potřebám a tradicím, a ve svých regulacích by měl obsahovat i pozitivní usměrňování jeho účastníků (Wokoun et al., 2008, s 214).

3.2.3 Charakteristika udržitelného rozvoje

Složky udržitelného rozvoje

Udržitelný rozvoj má tři rozměry (ekonomický, sociální a environmentální), které se vzájemně ovlivňují.

Schéma 1

Zdroj: Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006, s 32

Náplní ekonomického rozměru je udržitelný hospodářský vývoj spojený s rostoucími příjmy obyvatel. Sociální rozměr obsahuje potřebu důstojného života a rozvoje lidské osobnosti, zdraví, vzdělání, sociálního uznání, spravedlivosti, soudržnosti a rozvoje kultury. Toho lze dosáhnout dobrým fungováním rodiny, obcí, občanské společnosti a veřejných institucí. Environmentální rozměr představuje nutnost zachovat dlouhodobě na přijatelné úrovni statky a služby, které lidské společnosti poskytuje příroda. Ty zahrnují energii, suroviny, prostor, kapacitu absorbovat odpady a zdravé podmínky pro život lidí. (Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, s 14)

Aby byl rozvoj vyvážený, žádný z těchto pilířů nelze v dlouhodobém časovém horizontu upřednostňovat. Vyváženost rozvoje lze zajišťovat nápravným způsobem, jehož podstatou je nákladné odstraňování škod způsobených ekonomickým rozvojem nebo proaktivním způsobem, jehož podstatou je vzájemná integrace a koordinace cílů, takže ke škodám vůbec nedochází. (Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007, s 20)

Principy udržitelného rozvoje

Prosazování udržitelného rozvoje se řídí celou řadou principů. Kolektiv Konsorcia SPROR Plus (2007, s 19) za základní principy považuje: propojení základních oblastí života (tj. ekonomické, sociální a životního prostředí), dlouhodobá perspektiva, kapacita životního prostředí je omezená, předběžná opatrnost, prevence, kvalita života, sociální spravedlnost, zohlednění vztahu „lokální - globální“, vnitrogenerační a mezigenerační odpovědnost a demokratické procesy.

Jiná literatura specifikuje principy podrobněji na princip generační odpovědnosti, sociální solidarity, rovných příležitostí, pozitivní ekonomické stimulace, přiměřenosti nákladů, integrace, předběžné opatrnosti, prevence, synergického účinku, subsidiarity, kultivace veřejného prostoru, partnerství, otevřenosti a transparence, exaktnosti, uváženého přijímání ekologických závazků, ekosystémového přístupu, princip „znečišťovatel a spotřebitel platí“, minimalizace znečištění (rizika), substituce, minimalizace materiálových a energetických vstupů, preferování obnovitelných zdrojů, nepřekračování environmentálních limitů, prevence vzniku odpadů, princip postupného preferování intenzivního rozvoje, udržení života

na venkově, obnovy a údržby kulturní krajiny a princip komplexního řešení. (Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006, s 35 - 36)

Indikátory udržitelného rozvoje

Pro posouzení pokroku na cestě k udržitelnosti rozvoje je třeba mít k dispozici relevantní informace ve formě spolehlivých indikátorů (Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, s 52).

Kolektiv Konsorcía SPROR Plus (2007, s 26 - 27) pro hodnocení udržitelné rozvoje v oblasti regionální politiky, územního plánování, bydlení a cestovního ruchu navrhuje: míra nezaměstnanosti, růst populace, saldo migrace, hustota obyvatel na hektar, HDP na osobu, podíl městské populace, výdaje domácností podle kategorií, podíl spotřeby obnovitelných zdrojů, občanské vybavení, vyjádřené v účelových jednotkách na obyvatele nebo v plochách pozemků a podlažních plochách na obyvatele, plochy veřejné a obytné zeleně na obyvatele, počet bytů na 1 000 obyvatel, technická infrastruktura, vyjádřená v účelových jednotkách na obyvatele nebo v délkách sítí na obyvatele, dopravní vybavenost, vyjádřená v účelových jednotkách na obyvatele nebo v plochách komunikací a parkovišť na obyvatele, počty návštěvníků, turistů v turistické destinaci a počty ubytovacích zařízení v centrech cestovního ruchu.

Strategické plánování

Přechod k udržitelnému rozvoji vyžaduje rozhodování s dlouhodobým výhledem. Vhodné jsou plánovací postupy, které řeší problémy dlouhodobě a komplexně, umožňují optimálně využívat zjevné i skryté zdroje a pomáhají dosáhnout konsensu všech účastníků v hlavních otázkách. Těmto požadavkům vyhovuje strategické plánování, které mobilizuje a co nejefektivněji využívá všechny vlastní zdroje a včas a adekvátně reaguje na změny v okolním prostředí. (Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, s 71)

Rektořík et al. (1999, s 7) definuje strategické plánování jako proces, během něhož vzniká představa o tom, čím by se obec či organizace chtěla zabývat, co by chtěla rozvíjet, jaké programy a služby by měly být nabízeny a jakou cestou by musela obec či organizace projít, aby mohla své záměry uskutečnit.

Strategické plánování znamená, že je stanoven směr rozvoje obce/regionu/státu (respektující principy udržitelnosti) a jsou vytyčeny dlouhodobé cíle a stanoveny cesty k jejich dosažení. Tyto cíle by měly vycházet z reálných potřeb místních lidí a možností území. (Kolektiv Konsorcía SPROR Plus, 2007, s 22)

Stav, kterého chce mikroregion na svém území v časovém horizontu dosáhnout, by měla charakterizovat *vize*; *cíle* rozvoje jsou směrnými ukazateli pro rozvoj regionu a informace o stavu, kterého by mělo být dosaženo; *priority* představují přednostní směr řešení pro dosahování příslušného cíle a aplikace jednotlivých konkrétních priorit je realizována formou projektů, nebo jiných rozvojových aktivit (Labounková et al., 2009, s 21 - 22). Jinak řečeno cíle vyjadřují, čeho má být dosaženo, priority určí způsob dosažení a opatření jsou konkrétními aktivitami (Vystoupil et al., 2007, s 84).

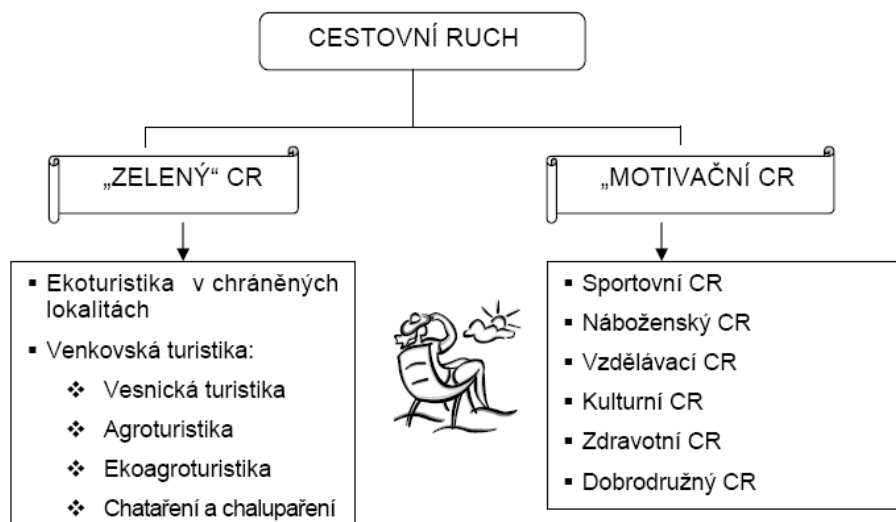
Překážky udržitelného rozvoje

Společnost si přeje udržitelnost, hlásí se k jejím hodnotám, ale v reálném životě se chová neudržitelně, deklarované hodnoty neuplatňuje. Tento stav má zřejmě tři nejdůležitější příčiny. První příčinou je to, že zabudovat velké hodnoty, jako například odpovědnost k budoucím generacím, do našeho každodenního života je obtížné. Druhou příčinou je, že lidé se často veřejně (např. v sociologickém dotazníku) hlásí k hodnotám, které v praktickém životě nechtí. Třetí příčinou jsou ekonomické, sociální a časové bariéry - chovat se ekologicky a udržitelně je v současném systému drahé, není sociálně oceňováno a je časově náročné. (Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, s 20)

3.2.4 Zelený cestovní ruch

Cestovní ruch lze z hlediska přístupu k přírodnímu a kulturnímu prostředí rozdělit na zelený cestovní ruch, který upřednostňuje šetrný vztah k přírodě i celému životnímu prostředí, a motivační cestovní ruch, kde je zájem dán spíše vnitřními potřebami/motivacemi člověka než vztahem k prostředí (Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006, s 56).

Schéma 2

Zdroj: Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006, s 56

Škodová Parmová (2007, s 27) uvádí, že zelený cestovní ruch zdůrazňuje především místní hledisko uskutečňování cestovního ruchu, tj. nejen ve volné krajině, ale také i v mírně osídlených oblastech, na rozdíl od cestovního ruchu ve městech či v koncentrovaných přímořských střediscích, a je charakterizován touhou návštěvníků splynout s přírodou i lidským prostředím. Jde o cestovní ruch s aktivní náplní, respektující a chránící přírodu.

Němčanský (1996, s 15) označuje zelený cestovní ruch (zelenou turistiku) za nový způsob návratu a objevů venkova a zemědělských oblastí snaží harmonicky skloubit aktivity volného času a uvědomění si kulturního a přírodního bohatství země.

Zelený cestovní ruch má jiné formy cestovního ruchu než motivační cestovní ruch. Formy zeleného cestovního ruchu jsou označovány jako udržitelné a důležité je, že spojují šetrnost vůči cílovým místům, ohleduplnost vůči přírodě i celému životnímu prostředí, vůči kulturnímu a historickému bohatství i ohleduplnost ve vztazích mezi lidmi (Škodová Parmová, 2007, s 27). Literatura (Škodová Parmová, 2007, Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006) člení udržitelné formy cestovního ruchu na:

A) *ekoturistiku*

B) *venkovský cestovní ruch*

ad A) Ekoturistika

Ekoturistikou je nejčastěji označován cestovní ruch zaměřený na poznání přírody (poznávání přírodních rezervací, národních parků, chráněných krajinných oblastí a dalších přírodních krás) tak, aby nebyly cestovním ruchem narušovány. Vyznačuje se vysokou mírou odpovědnosti a ohleduplnosti návštěvníků vůči přírodě a její ochraně. Významné jsou i její výchovné aspekty. (Škodová Parmová, 2007, s 28)

Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu (2006, s 57 - 58) uvádí definice ekoturistiky dle Světové organizace cestovního ruchu a Mezinárodní společnosti pro ekoturistiku. Světová organizace cestovního ruchu charakterizuje ekoturistiku jako turistiku založenou na přírodě (hlavní motivací turistů je pozorování a obdivování přírody), která v sobě však obsahuje také prvky vzdělávací a interpretační, a která podporuje přírodní území, hostitelské komunity a orgány pečující o ochranu přírody, poskytuje místní komunitě alternativní pracovní místa a příležitosti k výtěžku a zvyšuje povědomí o potřebě chránit přírodní a kulturní hodnoty. Mezinárodní společnost pro ekoturistiku definuje ekoturistiku jako odpovědné cestování do přírodních oblastí, které zachovává životní prostředí a zlepšuje životní úroveň místních obyvatel, a které zahrnuje rozmanité aktivity - od pozorování ptactva přes dobrodružné výpravy do želvích kolonií až po návštěvy domorodců.

ad B) Venkovský cestovní ruch

Venkovský cestovní ruch je dle Heskové (2006, s 32) soubor činností spojených s cestováním a pobytem lidí ve venkovském prostředí. Obvykle jde o činnost spojenou s návratem k přírodě, s možností ubytování v různých ubytovacích zařízeních na venkově, kde součástí nabídky je i možnost stravování nebo vlastní přípravy stravy a možnost zapojit se do různých činností spojených s pobytem na venkově.

Galvasová et al. (2008, s 81) označuje za venkovskou turistiku rekreační formu cestovního ruchu spojenou s pobytem ve venkovském prostředí a se snahou účastníků maximálně pobývat v přírodě. Jedná se o obnovený návrat k přírodnímu prostředí a objevování venkova, při kterém se účastníci snaží skloubit aktivity volného času s poznáváním a uvědomováním si přírodního a kulturního bohatství země.

Podle Stříbrné (2005, s 9) by měla venkovská turistika být: umístěna do venkovských oblastí; funkčně venkovská, budovaná na zvláštních rysech venkovského světa (malovýroba, otevřený prostor, kontakt s přírodou, tradiční zvyky); venkovská ve svém měřítku, tj. malé budovy, malá sídla; tradiční ve svém charakteru, což znamená, že poroste pomalu a organicky ve spojení s místními rodinami, často bude řízena na místní úrovni a rozvíjena s cílem zajistit dlouhodobý rozvoj dané oblasti; trvale udržitelná, tzn., že její rozvoj by měl pomáhat udržovat zvláštní venkovský charakter a neměl by likvidovat místní zdroje; a složena z mnoha druhů, které umožní komplexní obraz venkovského prostředí, ekonomiky a historie.

Typickými projevy venkovské turistiky je ohleduplný (šetrný) vztah k přírodě i celému životnímu prostředí; decentralizované ubytování s omezenou kapacitou; komorní, téměř rodinné zázemí; pochopení pro individuální aktivity návštěvníků a turistů; rekreační pobyt v prostředí venkova (mimo oblasti rekreačních a turistických center); symbióza se zemědělstvím (typická pro agroturistiku), která znamená originální nabídku služeb cestovního ruchu. (Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006, s 57; Stříbrná, 2005, s 11)

Foret, Foretová (2001, s 18) dále připomínají, že venkovská turistika přispívá k udržování tradičních, dnes již nepoužívaných, rurálních pracovních postupů a nástrojů.

Dle Stříbrné (2005, s 11) lze na produktu venkovské turistiky nejlépe vidět souvztažnost jednotlivých prvků udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu (2006, s 57) rozlišuje u venkovské turistiky tři druhy udržitelnosti: *ekonomickou udržitelnost* (dostupnost pracovní síly, ekonomická soudržnost a vliv na jiné činnosti v lokalitě), *sociální a etickou udržitelnost* (sociální soudržnost, příspěvek k rozvoji humanity a etickému chování, kvalita života) a *environmentální udržitelnost* (odpovědné chování k životnímu prostředí, uchování přírodních a kulturních zdrojů).

Venkovský cestovní ruch se dále člení na vesnickou turistiku, agroturistiku, ekoagroturistiku a chataření chalupaření (Škodová Parmová, 2007, Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006).

Vesnická turistika

Vesnická turistika je formou venkovského cestovního ruchu bezprostředně spjatou s přírodou a krajinou venkova a konkrétním vesnickým osídlením. Její náplní jsou individuální rekreační aktivity využívající atraktivitu konkrétního venkovského prostředí navštíveného místa (louky, lesy, rybníky, řeky, místní řemesla či folklór apod.). K ubytování jsou využívána komerční ubytovací zařízení, rekreační chalupy i ubytování v soukromí. Její zvláštnost spočívá v decentralizaci ubytovacích zařízení, což umožňuje rozmělnit počet turistů, a tak eliminovat negativní dopady, které sebou nese velké soustředění lidí v turistických centrech. (Škodová Parmová, 2007, s 28 - 29)

Agroturistika

Agroturistika je forma venkovského cestovního ruchu, která je vedle bezprostředního využívání přírody a krajiny venkova charakteristická přímým vztahem k zemědělským pracím nebo usedlostem (budovám) se zemědělskou funkcí. Je provozována podnikateli v zemědělské prvovýrobě jako vedlejší, doplňková činnost sloužící k získání dodatečných finančních prostředků s tím, že zemědělská výroba by měla být činností dominantní. (Škodová Parmová, 2007, s 31)

Stejně jako Škodová Parmová i Němčanský (1996, s 27) uvádí definici agroturistiky z hlediska podnikatelů. Podle něj je agroturistika forma venkovské turistiky, která je provozována podnikateli v zemědělské výrobě a slouží jim jako dodatečný nebo další finanční zdroj k udržení nebo rozšíření hlavního podnikatelského programu, tj. výroby zemědělských produktů (rostlinných nebo živočišných).

Agroturistiku lze také charakterizovat jako typ rodinné dovolené, která umožňuje strávit čas ve zdravém prostředí venkova. Turista se může volně pohybovat po celé farmě a má tak možnost se s chodem farmy seznámit, případně se i do některých prací zapojit. (Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006, s 58)

Foret, Foretová (2001, s 155) zdůrazňují, že agroturistika nabízí možnost poznat tradice venkovského prostředí, včetně stravování a konzumace produktů přímo od pěstitelů, chovatelů a producentů (například domácí mléko a mléčné výrobky, podobně nejrozličnější druhy masa a z nich zpracované domácí výrobky apod.).

Ekoagroturistika

Ekoagroturistika je forma venkovského cestovního ruchu, která zahrnuje pobyty na ekologicky hospodařících farmách produkujících biopotraviny, umístěných ve zdravotně příznivém životním prostředí. Podstatným znakem této formy agroturistiky je nejen sepětí s farmářskou rodinou, ale i účast na zemědělských pracích a konzumace produktů ekologického zemědělství. (Škodová Parmová, 2007, s 31)

Galvasová et al. (2008, s 82 - 83) k tomu dodává, že ekologická farma musí dodržovat všechny mezinárodní standardy pro ekologické zemědělství. Produkty tohoto zemědělství podléhají přísné kontrole a musí splňovat všechny podmínky kladené na tento typ hospodářství. Na základě toho mohou používat ochrannou známku BIO.

Chataření a chalupaření

Chataření a chalupaření má v České republice dlouholetou tradici. Pojem se začíná běžně používat na konci 60. let 20. století. První chatové osady vznikaly především u řek Vltavy, Berounky, Sázavy, později i v Podbrdsku a na Mnichovicku.

Velký rozvoj a obliba chataření a chalupaření u nás byla z celé řady důvodů. Škodová Parmová (2007, s 32) uvádí omezené možnosti vycestovat do zahraničí, především do západoevropských zemí; skutečnost, že podniková rekreace nemohla všechny zájemce uspokojit, její přidělování bylo výběrové, často i nabídka rekreace v nevhodných termínech; vlastnictví rekreačního objektu bylo i prestižní otázkou životní úrovně, pro jiné občany to zase znamenalo vhodné uložení úspor.

Po roce 1989, kdy se změnil režim a bylo možné neomezeně cestovat do zahraničí, se očekával úpadek chataření a chalupaření. Pro většinu lidí, kteří žijí v městských bytech a chtějí pravidelně cestovat z města do přírody, je ale chataření a chalupaření i dnes příhodným řešením (Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu, 2006, s 60).

3.3 Marketing

3.3.1 Vymezení pojmu marketing

Největší autorita oblasti marketingu Kotler (2001, s 24) definuje *marketing* jako sociální proces, při kterém jednotlivci a skupiny získávají to, co si přejí a co potřebují, prostřednictvím tvorby, nabídky a směny hodnotných produktů a služeb s ostatními.

V literatuře najdeme i jiné definice. De Pelsmacker et al. (2003, s 23) charakterizují marketing jako proces plánování a realizace koncepce cenové politiky, podpory a distribuce idejí, zboží a služeb s cílem tvořit a směřovat hodnoty a uspokojovat cíle jednotlivců i organizací.

Galvasová et al. (2008, s 145) uvádí, že marketing slouží k určení a uspokojení potřeb zákazníků, a tím k dosažení požadovaného zisku a prospěchu jak pro subjekty podílející se na cestovním ruchu, tak i pro celý uvažovaný region.

Marketing můžeme chápat dle Kotlera (2001, s 25) také jako umění a vědu výběru cílových trhů, získávání a udržování rostoucího počtu zákazníků pomocí vytváření a dodávání vysoké spotřebitelské hodnoty.

Marketing služeb považuje Morrison (1995, s 37) za obor marketingu modifikovaný pro obory služeb obyvatelstvu a definuje ho jako koncepci založenou na poznání jedinečnosti všech služeb.

S marketingem služeb velmi úzce souvisí *marketing cestovního ruchu*, neboť služby jsou základem produktu cestovního ruchu. Marketing cestovního ruchu je v literatuře (Morrison, 1995, s 16) definován jako plynulý proces probíhající v dílčích krocích, prostřednictvím něhož management v odvětví pohostinství a cestovním ruchu plánuje, zkoumá, naplňuje, kontroluje a vyhodnocuje činnosti navržené k zajištění jak zákaznických potřeb a skrytých přání, tak i cílů své vlastní organizace. K dosažení největší účinnosti vyžaduje marketing úsilí každého jednotlivce a dalších komplementárních organizací.

Základním nástrojem marketingu je *marketingový mix*. Kotler (2001, s 32) definuje marketingový mix jako soubor nástrojů, které firma využívá k tomu, aby dosáhla marketingových cílů na cílovém trhu. Dle Morrisona (1995, s 190) představuje marketingový mix všechny kontrolovatelné faktory, které byly vybrány, aby byly uspokojily zákazníkovi potřeby.

Základní marketingový mix se skládá z tzv. 4P - produkt (product), cena (price), místo (place), propagace (promotion). Pro marketing služeb je charakteristický rozšířený marketingový mix. Oproti klasickému marketingovému mixu 4P obsahuje navíc marketingový nástroj lidský faktor (people) (Hesková, 2006, s 132). Marketingový mix cestovního ruchu je dále rozšířen o packaging (tvorba balíčků), programming (programování balíčků služeb), partnership (spolupráce) na 8P (Hesková, 2006, Foret, Foretová, 2001).

3.3.2 Marketingový výzkum

Marketingový výzkum je systematické určování, shromažďování, analyzování a vyhodnocování informací, týkajících se určitého problému (Kotler, 2001, s 116).

Jiní zahraniční autoři (Aaker a Day), které ve své publikaci zmiňuje Palatková (2006, s 83), definují marketingový výzkum jako kontinuální proces specifikace, sběru, analýzy a interpretace dat o prostředí, v němž se daný subjekt nachází, s cílem lepšího porozumění prostředí a dalšího rozvoje subjektu.

Foret (1997, s 111) si pod marketingovým výzkumem představuje cílevědomé, objektivizované a systematické získávání, zpracování, vyhodnocování a předkládání informací o jevech na trhu, potřebných pro marketingové řízení.

Hlavním cílem marketingového výzkumu je poskytnout podstatné a objektivní informace o situaci na trhu (Foret, 1997, s 110).

Horner a Swarbrook (2003, s 420) definují cíl marketingového výzkumu jako snahu umožnit organizaci zachytit svou současnou výkonnost, identifikovat příležitosti a vyvíjet produkty a komunikaci, které pomohou využít zjištěných příležitostí.

Nejrozšířenější metodou marketingového výzkumu je dotazování. Kozel et al. (2006, s 150 - 151) rozlišuje osobní dotazování, písemné dotazování, telefonické dotazování a elektronické dotazování. Dotazování je možné realizovat prostřednictvím několika nástrojů. Mezi hlavní nástroje patří záznamový arch, scénář, záznamové technické zařízení a dotazník, který je nejpoužívanější.

Dotazník představuje formulář s otázkami, na něž respondenti odpovídají, případně obsahují také varianty jejich odpovědí. Význam dotazníků spočívá ve čtyřech oblastech a to získávání informací od respondentů, poskytuje strukturu rozhovoru (tj. nasměruje proces rozhovoru), zajišťuje standardní jednotkovou matici pro zapisování údajů a ulehčuje zpracování údajů (Kozel et al., 2006, s 160 - 161).

3.3.3 Analýza prostředí

Analýza prostředí je jedním ze čtyř kroků procesu marketingového plánování. Její součástí jsou situační analýza a SWOT analýza.

Situační analýza

Situační analýza zaměřená na podnik je definována jako prostředek, který na základě analytického zhodnocení minulého vývoje a současného stavu a na základě kvalifikovaného odhadu pravděpodobného budoucího vývoje ve strategickém období může pomoci při formování budoucí tržní pozice podniku (Horáková, 2000, s 35).

Situační analýza zaměřená na územní jednotku (např. mikroregion) charakterizuje profil regionu a vede k nalezení charakteristických rysů místní ekonomiky, místních zvláštností a zhodnocení vývojových trendů na pozadí obecných trendů vývoje na regionální a národní úrovni. Posuzování území mikroregionu by mělo být proto založeno na komplexním přístupu se zaměřením na jeho předcházející vývoj a současnou situaci. (Labounková et al., 2009, s 18)

Fakta a poznatky získané při zpracování situační analýzy jsou východiskem a hlavním podkladem pro zpracování SWOT analýzy (Labounková et al., 2009, s 18).

SWOT analýza

SWOT analýza je jednoduchým nástrojem pro stanovení strategické situace vzhledem k vnitřním a vnějším podmínkám (Kozel et al., 2006, s 39). Obsahuje souhrnné hodnocení silných stránek (Strong point) a slabých stránek (Weak point), příležitostí (Opportunities) a hrozeb (Threats) a představuje základ pro formulaci strategických cílů, priorit a rozvojových aktivit (Labounková et al., 2009, s 19 - 20).

Úkolem SWOT analýzy je výrazné označení zásadních faktorů, které budou mít klíčový význam; které pomohou do jisté míry předvídat přitažlivost marketingové politiky nebo naopak obtížnost jejího provádění anebo nemožnost jejího uskutečnění v průběhu plánovacího období; které významným způsobem ovlivní budoucí marketingové aktivity a které závažně usměrní formulování marketingových strategických záměrů v jednotlivých tržních segmentech v určitém časovém období. (Horáková, 2002, s 41)

Cílem SWOT analýzy by mělo být omezit slabé stránky, podporovat silné stránky, využívat příležitostí a snažit se předvídat a jistit se proti případným hrozbám (Kozel et al., 2006, s 39).

4 Analýza a hodnocení profilu území

4.1 Poloha a základní charakteristiky turistické oblasti Střední Čechy – jihovýchod ¹

Středočeský kraj je díky své rozloze 11 015 km² jedním z největších krajů České republiky, na jeho území žije 1 230 691 obyvatel. Kraj se nachází ve středu Čech, kde obklopuje území hlavního města Praha. Díky své poloze je s hlavním městem v přirozeném ekonomickém, kulturním a historickém spojení, z čehož čerpá značné výhody. Na druhou stranu, Středočeský kraj je oblastí s venkovským charakterem a tak slouží obyvatelům Prahy jako příměstské rekreační zázemí.

Podle členění agentury Czechtourism je Středočeský kraj rozdělen na 3 části - jihovýchod, severovýchod (Polabí) a západ. Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod zahrnuje bývalé okresy Benešov, Kutná Hora, Kolín, asi z jedné poloviny bývalý okres Praha - východ, přibližně 1/8 bývalého okresu Praha -západ a přibližně 1/8 bývalého okresu Příbram (viz příloha 2 a 4).

4.2 Analýza a hodnocení nabídky cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

Pod nabídkou cestovního ruchu si lze představit vše, co může destinace účastníkům cestovního ruchu nabídnout. Vystoupil et al. (2007, s 101) tvrdí, že z geografického hlediska představuje nabídka cestovního ruchu lokalizační a realizační předpoklady, které vyjadřují umístění nabídky v prostoru, tzn., čím destinace disponuje.

---

¹ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: <http://www.stredocesky.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/tab/7F0041A0A5> [cit. 2010-03-10].

Czechtourism [online]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-odborniky/komunikace-s-regiony/koordinatori/> [cit. 2010-03-10].

Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje. Analýza. [online]. Ostrava: Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148> [cit. 2009-11-10].

4.2.1 Přírodní a kulturně-historické předpoklady a potenciály

Prvky přírodní a kulturně-historické nabídky lze dle významnosti členit na velkoplošná zvláště chráněná území, památky zapsané do Seznamu světového dědictví UNESCO, městské památkové rezervace a zóny, vesnické památkové rezervace a zóny, nejdůležitější přírodní atraktivita a nejdůležitější kulturně-historické atraktivita.² Největší význam z hlediska cestovního ruchu mají velkoplošná zvláště chráněná území a památky zapsané do Seznamu světového dědictví UNESCO, ostatní nabídku cestovního ruchu doplňují.

Velkoplošná zvláště chráněná území³

Jako velkoplošná zvláště chráněná území jsou označovány národní parky a chráněné krajinné oblasti. V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se rozprostírá pouze jedno takovéto území, CHKO Blaník. S rozlohou 41 km² patří Blaník k nejmenším chráněným krajinným oblastem v České republice. Kromě krásné přírody jsou turistickým cílem vrcholy Malý a Velký Blaník. Na Velkém Blaníku stojí 30 metrů vysoká rozhledna, která umožňuje pohled do celého okolí.

Památky zapsané do Seznamu světového dědictví UNESCO³

Z České republiky je do Seznamu světového dědictví UNESCO zařazeno 12 památek. Historické jádro Kutné Hory s chrámem sv. Barbory a katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Kutné Hoře - Sedlci ležící ve zkoumané turistické oblasti, byly na Seznam světového dědictví zapsány v roce 1995. Historie Kutné Hory je úzce spojena s těžbou stříbra. Dominantou města je jednoznačně chrám sv. Barbory, na jehož výstavbě se podíleli nejslavnější stavitelé tehdejšího Českého království. Uvnitř chrámu se dochovaly původní gotické lavice a jedny z nejlepších gotických nástěnných maleb v České republice. Město dále oplývá celou řadou zajímavých historických objektů

---

² Vystoupil, J. et al. *Metody pro tvorbu strategických a programových dokumentů cestovního ruchu* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Dostupný z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/katedry/kres/3910085/metody.pdf> [cit. 2009-02-25].

³ *Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje. Analýza.* [online]. Ostrava:Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10]. *Středočeský kraj.* ACR Alfa s.r.o., 2005.

jako rozsáhlá Jezuitská kolej ze 17. století, kostel sv. Jakuba s cennými renesančními a barokními obrazy, bývalá královská rezidence a mincovna Vlašský dvůr, klášter sv. Voršily, Morový sloup či pozdně gotická kamenná kašna. Katedrála Nanebevzetí Panny Marie byla vystavěna jako součást prvního cisterciáckého kláštera u nás. V 17. století byla upravena ve stylu barokní gotiky, která v Evropě nemá obdoby.

Městské památkové rezervace a zóny⁴

Mezi jedinečné městské památkové rezervace turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod patří město Kutná Hora a Kolín. Historické jádro Kutné Hory je, jak již bylo zmíněno, zařazeno do Seznamu světového dědictví UNESCO. Historická část Kolína se také pyšní celou řadou významných památek, jako například jedním z nejcennějších gotických kostelů ve střední Evropě - kostelem sv. Bartoloměje, Karlovým náměstím s kašnou, Morovým sloupem, neorenesanční radnicí a řadou barokních domů nebo unikátní židovskou čtvrtí s raně barokní synagogou.

Ve zkoumané turistické oblasti se dále nachází několik městských památkových zón (města Čáslav, Český Brod, Jílové u Prahy, Kostelec nad Černými lesy, Kouřim, Malešov, Načeradec, Nové Dvory, Ondřejov, Rataje nad Sázavou a Sedlec-Prčice), ale kromě Čáslavi a Kouřimi nemají z hlediska cestovního ruchu větší význam.

Vesnické památkové rezervace a zóny⁴

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod jsou pouze nižší stupně těchto památek - památkové zóny. Označení vesnická památková zóna nesou Lensedly ležící nedaleko Hrusic a Jiřetice ležící nedaleko Neustupova (oba okres Benešov). Obdobný význam jako vesnické památkové zóny mají s vesnickou architekturou úzce související skanzeny. V turistické oblasti jsou situovány dva: Muzeum lidových staveb v Kouřimi a Muzeum vesnických staveb středního Povltaví ve Vysokém Chlumci u Sedlčan.

---

⁴ *Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje. Analýza.* [online]. Ostrava:Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/institute/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10]. *Středočeský kraj.* ACR Alfa s.r.o., 2005.

Nejvýznamnější přírodní atraktivity⁵

Kromě velkoplošných zvláště chráněných území, tedy území s velkým přírodním významem, rozlišujeme i maloplošná zvláště chráněná území, které mají menší přírodní význam, ale přesto mohou přispívat k atraktivitě oblasti. Mezi maloplošná zvláště chráněná území se řadí národní přírodní rezervace (NPR), národní přírodní památky (NPP), přírodní rezervace (PR) a přírodní památky (PP). V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se rozkládají 4 NPR, 3 NPP, 24 PR a 33 PP. Nejbohatší na maloplošná zvláště chráněná území je okres Kolín.

Mezi významné přírodní atraktivity zkoumané turistické oblasti se také řadí řeka Sázava a Průhonický park. *Řeka Sázava* je jednou z nejnavštěvovanějších řek u nás, pramení poblíž rybníka Velké Dářko pod Žďárskými vrchy a celková délka jejího povodí je 225 km. Za nejkrásnější úsek jsou považovány peřeje Stvořidla. Kolem řeky se nachází řada chatových oblastí, letních táborů a rekreačních středisek. *Průhonický park* se rozkládá nedaleko Prahy v členitém údolí potoka Botiče. Byl založen v roce 1885 a dodnes je vrcholem přírodně-krajinářského slohu. Park je cennou dendrologickou sbírkou domácích a introdukovaných rostlin.

Nejvýznamnější kulturně-historické atraktivity

Velkou důležitost mezi kulturně-historickými památkami mají **hrady a zámky**. V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod těmi nejdůležitějšími jsou:⁶

- *zámek Konopiště* (okres Benešov)

Jeden z nejnavštěvovanějších zámků v České republice. Poslední majitelem zámku byl následník habsburského trůnu František Ferdinand d'Este. Zajímavostí zámku jsou expozice loveckých trofejí, svatojiřské muzeum (rozsáhlá sbírka předmětů s tematikou sv. Jiří), rozsáhlý park a Růžová zahrada (s exotickými květinami).

---

⁵ *Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje. Analýza*. [online]. Ostrava: Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10].

Středočeský kraj. ACR Alfa s.r.o., 2005.

Posázavská republika [online]. Dostupné z: <http://www.posazavskarepublika.estranky.cz/fotoalbum/vodaci-2010/sazava-s-bilou-salou> [cit. 2010-03-10].

⁶ *Středočeský kraj*. ACR Alfa s.r.o., 2005.

Přitažlivý Středočeský kraj. Středočeský kraj, 2006.

- hrad Český Šternberk (okres Benešov)

Nejlépe dochovaný hrad v Čechách byl vystavěn nad řekou Sázavou rodem Sternbergů. Během prohlídky hradu lze vidět cenné rodinné sbírky (grafické listy z 30. let).

- Vlašský dvůr (okres Kutná Hora)

Bývalé sídlo krále Václava II. a ve 13. století centrální mincovna Českého království. Součástí prohlídek je ukázka ražby mincí.

- zámek Žleby (okres Kutná Hora)

Romantický zámek s novogotickou kaplí. Zajímavostí zámku je zámecká kuchyně s původním vybavením a park, ve kterém jsou chováni bílí jeleni a černá zvěř.

- zámek Jemniště (okres Benešov)

Barokní zámek vystavěný v 18. století, dnes ve vlastnictví rodiny Sternbergů. Významnou součástí zámku je kaple sv. Josefa s freskami V.V.Reinera a rozsáhlý anglický park s exotickými zvířaty a rostlinami.

- zámek Kačina (okres Kutná Hora)

Největší empírový zámek v Čechách pochází z počátku 19. století. V prostorách zámku se nachází Muzeum českého venkova, zámek je obklopen parkem.

Dále se v turistické oblasti nachází:⁷

- pseudogotický zámek Zruč nad Sázavou (okres Kutná Hora) - dochované části vnějšího dělostřeleckého opevnění, každoročně historické slavnosti
- klasicistní zámek Vlašim (okres Benešov) – sídlo Muzea Podblanicka, jeden z největších parků v Čechách s Čínským pavilonem a novogotickými branami
- zámek Vrchotovy Janovice (okres Benešov) - ve stylu romantické gotiky, park
- gotický hrad Hrádek (okres Kutná Hora) - expozice Českého muzea stříbra
- barokní zámek Růžkovy Lhotice (okres Benešov) - majitelem byl Bedřich Smetana, expozice hudebních tradic Podblanicka
- barokní zámek Ostředek (okres Benešov) - rodná světnička Svatopluka Čecha
- barokní zámek Rataje nad Sázavou (okres Kutná Hora) - expozice středního Posázaví
- kamenná rotunda Týnec nad Sázavou (okres Benešov) - expozice Týnecké kameniny
- barokní zámek Louňovice pod Blaníkem (okres Benešov)

⁷ Středočeský kraj. ACR Alfa s.r.o., 2005.

- barokní *zámek Radič* (okres Příbram)
- barokní *zámek Zásmyky* (okres Kolín)

Během pěších výletů se mohou výletníci zastavit na řadě **tvrzí a zřícenin hradů**. Nejvíce těchto památek leží v okrese Benešov (tvrz Kouty, zřícenina hradu Kožlí, tvrz Mrač, zřícenina hradu Stará Dubá, zřícenina hradu Zbořený Kostelec, zřícenina hradu Zlenice) a v okrese Kutná Hora (tvrz Malešov, tvrz Semteš, zřícenina hradu Sion a zřícenina hradu Talmberk).⁸

Kromě světských památek (hrady, zámky, tvrze, zříceniny) se v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod nachází nespočetné množství **církevních památek**. Nejvýznamnějšími jsou kostel sv. Barbory v Kutné Hoře, kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kutné Hoře - Sedlci, které jsou na Seznamu UNESCO a Sázavský klášter.

Ke zpestření svých pobytů mohou účastníci cestovního ruchu dále využít **technické památky**. Mezi ty nejzajímavější v turistické oblasti patří *Posázavský pacifik*. Jedná se o jednokolejnou trať vedoucí malebnou krajinou z Prahy přes Čerčany a Český Šternberk do Světlé nad Sázavou. Trať byla značně využívána především trampy, v současnosti jsou zde pořádány nejrůznější akce spojené s jízdou historickými vlaky. Zajímavými technickými památkami také jsou Hvězdárna Ondřejov, Hvězdárna Vlašim a pivovary Benešov, Velké Popovice a Kácov.⁸

Důležitost v kulturně-historické nabídce mají i **společenské akce**, které se v turistické oblasti konají. Tyto akce mohou být jak přímým cílem návštěvy turistické oblasti, tak účastníkům cestovního ruchu zpestřují pobyt. Mezi ty nejvýznamnější patří:⁸

- *Královské stříbření Kutné Hory*
  - historická slavnost symbolicky otevírající turistickou sezónu města
- *Svatováclavské slavnosti Kutná hora*
  - multižánrová akce s hudbou, řemeslnými trhy a ohňostrojem
- *Bitva u Kolína*
  - vzpomínková akce připomínající slavnou bitvu sedmileté války

---

⁸ *Středočeský kraj*. ACR Alfa s.r.o., 2005.

- *Mimoriál*
  - mezinárodní festival neverbálního divadla pořádaný v Kolíně
- *Kmochův Kolín*
  - mezinárodní festival dechových orchestrů nesoucí jméno kapelníka F. Kmocha
- *Hudební festival Kutná Hora*
  - festival vážné hudby z 13. až 20. století
- *Jaro Josefa Suka*
  - tradiční hudební festival nesoucí jméno slavného houslisty konaný v Benešově
- *Podblanický hudební podzim*
  - festival vážné hudby konaný v různých místech regionu
- *Sázava fest*

K dalšímu kulturnímu vyžití ve zkoumané turistické oblasti lze využít nabídek **kulturních zařízení**. Jak ukazuje následující tabulka, v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se nachází široké spektrum těchto zařízení, zejména co se týká muzeí.

Kulturní zařízení v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

okres	muzea	galerie	divadla	Stálá kina a multikina	Přírodní amfiteátry
Benešov	15	5	1	7	5
Kolín	8	3	1	2	1
Kutná Hora	10	12	2	4	6
Praha - východ *	7	3	-	1	2
Praha - západ*	5	4	1	6	2
Příbram*	12	8	3	6	5

Zdroj: Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Analýza., 2007, s 72

* údaj za celý okres, turistická oblast zahrnuje jen určitou část

Shrnutí

Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod disponuje značným kulturně-historickým potenciálem. V oblasti se nachází velké množství památek a kulturních zařízení, je zde pořádána řada významných kulturních akcí. Velký význam pro turistickou oblast mají památky UNESCO. Přírodní potenciály oblasti už nejsou tak výrazné.

4.2.2 Základní infrastruktura cestovního ruchu

Ubytovací zařízení

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se v roce 2008 nacházelo 198 hromadných ubytovacích zařízení a v nich 11 783 lůžek. Z celkového počtu 198 ubytovacích zařízení byl 1 hotel *****, 8 hotelů *****, 89 ostatních hotelů a penzionů, 23 kempů, 35 chatových oblastí a turistických ubytoven a 42 ostatních ubytovacích zařízení jinde nespécifikovaných.⁹

Vývojové trendy ve struktuře a výstavbě ubytovacích zařízení

	2005	2006	2007	2008
Hromadná ubytovací zařízení celkem	207	205	211	198
Hotel *****	1	1	1	1
Hotel *****	6	7	7	8
Ostatní hotely a penziony	95	94	99	89
Kempy	23	24	23	23
Chatové oblasti a turistické ubytovny	36	33	34	35
Ostatní ubytovací zařízení jinde nespécifikovaná	46	46	47	42

Zdroj: <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-06-2006-08>, <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-07-2007-09>, <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-08-2008-09>, http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_turistickych_oblastech_v_roce_2008

Vývoj počtu hromadných ubytovacích zařízení v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod má kolísavý charakter. Nejnižšího počtu ubytovacích zařízení v turistické oblasti bylo dosaženo v roce 2008. Úbytek byl především v kategorii ostatní hotely a penziony a také ostatní ubytovací zařízení jinde nespécifikovaná.

Využití lůžkových kapacit ubytovacích zařízení se dle statistik za celý Středočeský kraj pohybuje okolo 36 % (2005 - 36,7 %, 2006 - 37,3 %, 2007 - 35,6 %).¹⁰

⁹ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_turistickych_oblastech_v_roce_2008 [cit. 2010-03-10].

¹⁰ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-08-2008-09> [cit. 2010-03-10].

Hromadná ubytovací zařízení byla v roce 2008 rozložena tak, že v okrese Benešov se nacházelo 60 ubytovacích zařízení, v okrese Kolín 17, v okrese Kutná Hora 46, v odpovídající části okresu Praha - východ 24, v odpovídající části okresu Praha - západ 16 a v odpovídající části okresu Příbram 35 ubytovacích zařízení.¹¹

Ubytovací zařízení, která přispívají k udržitelnému rozvoji, jsou v České republice zvláště certifikována. Certifikaci provádí nevládní organizace sdružující odborníky na udržitelný cestovní ruch Evropské centrum pro ekologii a cestovní ruch (ECEAT). V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod je certifikováno 8 objektů: Radovesnice - U Šašmů a Bungalow (okres Kolín), Týnec nad Labem - Vinařice (okres Kolín), Kasanice - Petrovický mlýn (okres Kutná Hora), Brzina - Kunclův mlýn (okres Příbram), Polosamota Buchov, Vojkov a Běllice (okres Benešov).¹²

Druhé bydlení

Za druhé bydlení jsou považovány objekty individuální rekreace, které slouží k chataření a chalupaření. Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod je díky blízkosti velké aglomerace v podobě hlavního města Praha a díky řece Vltavě a Sázavě, které danou oblastí protékají, významnou oblastí druhého bydlení, zejména pro obyvatele Prahy. Nejvíce chatových osad se v roce 2008 nacházela v okrese Kutná Hora (celkem 12) a v okrese Benešov (celkem 8).¹³

Shrnutí

Základní infrastruktura turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se dá označit za průměrnou. Nedostatky lze vidět v nízkém využití ubytovací zařízení, relativně vysokém podílu ubytovacích zařízení nižší kategorie a nízkém podílu udržitelně certifikovaných ubytovacích zařízení. Velmi dobře si naopak vede druhé bydlení.

---

¹¹ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_okresech_stredoceskeho_kraje_v_roce_2008 a http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_obcich_stredoceskeho_kraje_v_roce_2008 [cit. 2010-03-10].

¹² Prázdniny na venkově [online]. Dostupné z: <http://www.prazdninynavenkove.cz/ubytovani.php?oblast=7&druhubytovani=0&cena=0&nazev=&kod=&kategorie=0&sluzby%5B%5D=32> [cit. 2010-03-10].

¹³ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_okresech_stredoceskeho_kraje_v_roce_2008 [cit. 2010-03-10].

Vystoupil J. et al. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. MMR ČR, 2006.

4.2.3 Dopravní a doprovodná infrastruktura cestovního ruchu

Dopravní infrastruktura

Zejména v dopravě čerpá turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod z blízkosti hlavního města výhody. Hustota dopravní sítě (silniční i železniční) je po Praze druhá nejvyšší.¹⁴

Silniční doprava

Hustota silniční sítě je ve zkoumané turistické oblasti, jak již bylo řečeno a jak ukazuje následující tabulka, dostatečná. Problémem je však stav všech komunikací, a to nejen na nejnižší úrovni, ale i na úrovních vyšších. Především u dálnice D1, nejstarší a nejvytíženější dálnice v ČR, která turistickou oblastí prochází, je rekonstrukce v některých úsecích nezbytná.

Délka silnic a rozloha okresu

<i>okres</i>	<i>Celkem silnic (km)</i>	<i>Rozloha (km²)</i>
Benešov	1 210	1 475
Kolín	749	744
Kutná Hora	893	917
Praha-východ*	813	755
Praha-západ*	570	581
Příbram*	953	1 692

Zdroj: [http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/t/13002E3F82/\\$File/13-2101080918.pdf](http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/t/13002E3F82/$File/13-2101080918.pdf);

<http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-08-2008-01>

* údaj za celý okres, turistická oblast zahrnuje jen určitou část

Železniční doprava

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se nachází 11 železničních tratí v celkové délce 584 km.¹⁵ Největší význam má trať 220, která je jedním z koridorů, který propojuje Českou republiku se sousedními státy (v tomto případě se jedná

¹⁴Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje. Analýza. [online]. Ostrava:Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/institute/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10].

¹⁵ŽelPage [online]. Dostupné z: <http://www.zelpage.cz/trate/ceska-republika> [cit. 2010-02-26].

o spojení Německo - Ústí nad Labem - Praha - České Budějovice - Rakousko). Železniční doprava se dlouhodobě potýká s problémem zastaralosti technologií a vybavení. V současné době probíhá modernizace nejvýznamnějších tratí, koridorů.

Letecká doprava

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se nachází 4 letiště (Benešov, Vlašim, Kolín, Zbraslavice - Kutná Hora). Tyto letiště mají však pouze regionální význam a jsou využívány především pro sportovní létání či vyhlídkové lety.¹⁶

Shrnutí

Dopravní infrastruktura turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod, co se týče kvantity, je na dobré úrovni. Jako nedostatek by se mohlo jevit snad jen chybějící státní či mezinárodní letiště. Velkým problémem dopravní infrastruktury, tak jako v celé České republice, je ale její kvalita.

Doprovodná infrastruktura

Funkci doprovodné infrastruktury plní infrastruktura sportovně-rekreační. Tato infrastruktura doplňuje základní nabídku destinace a účastníkům cestovního ruchu nabízí další alternativy trávení času v destinaci. Sportovně-rekreační infrastruktura má mnoho forem a druhů, ale za základní lze považovat rozdělení na sportovně-rekreační infrastrukturu pro aktivity v zimní sezóně, sportovně-rekreační infrastrukturu pro aktivity v letní sezóně (pěší turistiku, cykloturistiku, apod.) a ostatní sportovně-rekreační infrastrukturu pro aktivní sport.¹⁷

---

¹⁶ *Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje. Analýza.* [online]. Ostrava:Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10].

¹⁷ Vystoupil J. et al. *Metody pro tvorbu strategických a programových dokumentů cestovního ruchu* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Dostupný z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/katedry/kres/3910085/metody.pdf> [cit. 2009-02-25].

Sportovně-rekreační infrastruktura pro aktivity v zimní sezóně^{18 19}

Kvůli vrchovinnému rázu krajiny a nižším nadmořským výškám nejsou ve Středočeském kraji příliš vhodné podmínky pro zimní sporty. Přesto se zde nachází jedno lyžařské středisko. Ski areál Monínec leží v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod na svahu Javorové skály (734 m.n.m) nedaleko města Sedlec - Prčice. Sjezdové lyžování je možné na 1 200 metrů dlouhé červené sjezdovce od prosince do března. Pro běžecké lyžování je v blízkém okolí upravováno 60 km běžeckých tras. Ski areál Monínec nabízí celou řadu služeb, a to od čtyř-sedačkové lanovky a dvoumístného vleku, nočního osvětlení a půjčovny vybavení, až po ubytování, stravování a další doplňkové služby jako například lyžařská škola.

Sportovně-rekreační infrastruktura pro aktivity v letní sezóně

a) *infrastruktura pro pěší turistiku*¹⁸

Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod se rozprostírá na Středočeské pahorkatině, především na jejích částech - Benešovské a Vlašimské pahorkatině. Charakteristické pro Středočeskou pahorkatinu je mírně zvlněná krajina plná pahorků a říčních údolí, smíšené lesy a mírné podnebí. Tyto přírodní charakteristiky předurčují velmi dobré podmínky pro pěší turistiku. Terén totiž není nijak náročný, a tudíž vhodný pro všechny segmenty. Na území se nachází průměrně hustá síť pěších cest značených Klubem českých turistů. Středočeský kraj má společně s Prahou 5 875 km takto značených tras. Během výletů po těchto trasách lze navštívit přírodní a historické objekty menšího i většího významu nebo je možné zúčastnit se některého z pochodů. Mezi ty nejznámější patří pochod Praha - Prčice. V poslední době se značně rozmohl trend naučných stezek, které tradiční pěší trasy doplňují. Naučné stezky jsou oproti klasickým trasám více zaměřené na přírodu a zahrnují zastávky s vysvětlujícím textem, který výletníky seznamuje s místními živočichy a rostlinstvem, ochranou přírody nebo historií místa, kterým naučná stezka vede. Ve zkoumané turistické oblasti bylo vybudováno 34 naučných stezek, z toho 11 jich je v okrese Benešov, 3 v okrese Kutná Hora,

---

¹⁸Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Analýza.[online]. Ostrava:Enterprise plc,2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148> cit. 2009-11-10].

¹⁹Monínec [online]. Dostupný z: <http://www.moninec.cz/> [cit. 2010-03-16].

4 v okrese Kolín, 7 v odpovídající části okresu Praha - západ, 7 v odpovídající části okresu Praha - východ a 2 v odpovídající části okresu Příbram.

b) infrastruktura pro cykloturistiku²⁰

Přírodní podmínky, kterými turistická oblast disponuje, jsou velmi dobré nejen pro pěší turistiku, ale i pro cykloturistiku. Podle svých dispozic si každý může vybrat různě náročné trasy, buď krátké a méně náročné v blízkém okolí svého ubytování, nebo i dálkové trasy, které zkoumanou turistickou oblastí vedou (Posázavská trasa, Pražská trasa, Greenway Praha - Vídeň). Na území Středočeského kraje a Prahy se nachází celkem 3 294,5 km značených cyklotras. Přesto je ale hustota těchto tras jedna z nejnižších v České republice. Na 100 km² připadá v okrese Benešov 40,5 km cyklotras, v okrese Kutná Hora 21,8 km, v okrese Kolín 24 km, v celém okrese Příbram 19,9 km a na území Prahy (včetně části východ a západ) 33,1 km cyklotras.

c) infrastruktura pro vodní turistiku²¹

Skvělé podmínky pro vodní turistiku nabízí ve zkoumané turistické oblasti řeka Sázava. Řeka je zde sjízdná ze Zruče nad Sázavou až do Pikovic. Za vodácky atraktivní je považován úsek Týnec nad Sázavou - Pikovice. Kolem povodí řeky se nachází celá řada kempů a tábořišť. K zapůjčení lodí je možné využít služeb půjčovny Bisport se sídlem v Týnci nad Sázavou nebo půjčovny Sázava tour se sídlem v Pyšelích.

d) infrastruktura pro letní rekreaci u vody

Ve zkoumané turistické oblasti se nachází dvě významné řeky - řeka Vltava a řeka Sázava. Zatím co Sázava je využívána především k vodní turistice, Vltava zde slouží především k letní rekreaci u vody a to díky vodním nádržím, které se na řece nachází. V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod lze k rekreaci u vody využít vodní nádrž Vrané, Štěchovice, Slapy, Kamýk a Orlík. U těchto vodních nádrží byla vytvořena rekreační střediska, která účastníkům cestovního ruchu poskytují služby ubytovací (nejčastěji v chatkách nebo bungalovech), stravovací (restaurace a občerstvení) a sportovní (dětská hřiště, tenis, minigolf, vodní sporty, apod.).

---

²⁰ Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Analýza. [online]. Ostrava: Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/institute/dokumenty/detail.htm?id=148> [cit. 2009-11-10].

²¹ Pádlo [online]. Dostupné z: <http://www.padlo.cz/reka/9/sazava/> [cit. 2010-03-16].

e) *infrastruktura pro hipoturistiku* ²²

Hipoturistika je poměrně nový druh turistiky spojený s jízdou na koních. Tento druh turistiky se rozmáhá až v poslední době a proto turistickou oblastí Střední Čechy - jihovýchod nevede zatím žádná oficiální stezka pro koně (hipostezka). Přesto je ale jezdectví v turistické oblasti značně oblíbené. Ve velké míře jsou areály nabízející služby spojené s jezdectvím rozšířeny především v okrese Benešov, kde je 15 takovýchto areálů. V ostatních okresech je zastoupení menší - okres Kutná Hora 2 jezdecké areály, odpovídající část okresu Praha - východ 4, odpovídající část okresu Praha - západ 3 a odpovídající část okresu Příbram 6.

Ostatní sportovně-rekreační infrastruktura pro aktivní sport ²³

Do kategorie ostatní sportovně-rekreační infrastruktura se řadí veškerá další zařízení, která mohou být využita ke sportovním aktivitám nejen místními obyvateli, ale i účastníky cestovního ruchu. Z hlediska cestovního ruchu lze za nejdůležitější sportovní zařízení považovat aquaparky, kryté bazény, zimní stadiony a golfové hřiště. Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod nabízí účastníkům cestovního ruchu ke sportovnímu vyžití 3 aquaparky (Kutnohorská plovárna, Vodní svět Kolín, Vojenská zotavovna Měřín), 4 kryté bazény (Benešov, Čáslav, Kolín, Kutná Hora), 5 zimních stadionů (Benešov, Vlašim, Kutná Hora, Sedlčany, Velké Popovice) a 3 golfové areály (Golf Resort Konopiště - Benešov, Golf Club Molitorov - Kouřim, Ringhoffer Golf Club - Štířín). Celková vybavenost sportovními zařízeními je ale v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod spíše podprůměrná. Středočeský kraj totiž v přepočtu sportovních zařízení na počet obyvatel a rozlohu kraje patří mezi jedny z nejhorších.

---

²² *Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Analýza.* [online]. Ostrava:Enterprise plc,2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10].

Hipostezky [online]. Dostupné z: <http://www.hipostezkyonline.cz/stezky.php?s=stezky> [cit. 2010-03-17].

²³ *Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Analýza.* [online]. Ostrava:Enterprise plc,2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10].

Středočeský kraj [online]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/volny-cas/ sport/ sportoviste/> [cit. 2010-02-24].

Shrnutí

Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod má velmi dobrou infrastrukturu pro aktivity v letní sezóně. Skvělé podmínky jsou zde pro pěší turistiku, vodní turistiku a letní rekreaci u vody. Infrastruktura pro aktivity v zimě je, vzhledem k přírodním předpokladům, průměrná. Ostatní infrastruktura pro aktivní sport je nedostatečná.

4.2.4 Hlavní formy cestovního ruchu ²⁴

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se uskutečňují následující formy cestovního ruchu:

- Z geografického hlediska převládá *domácí cestovní ruch*. Turistickou oblast navštívilo 80% domácích a 20% zahraničních návštěvníků.
- Z hlediska délky účasti převládá *výletní cestovní ruch*. Jednodenní cesty bez noclehu podniklo do turistické oblasti 67% návštěvníků.
- Podle věku účastníků cestovního ruchu převládá *rodinný cestovní ruch*. Turistickou oblast nejčastěji navštěvují lidé ve věku 35 - 49 let (32 %) a 25 - 34 (27 %).
- Z hlediska dynamiky se v turistické oblasti uskutečňuje především *poznávací cestovní ruch*. Pro 42 % domácích a dokonce 91 % zahraničních návštěvníků je hlavním důvodem návštěvy zkoumané turistické oblasti poznávání. Pro poznávací cestovní ruch jsou v turistické oblasti velmi dobré kulturně-historické předpoklady. Nejvíce navštěvované jsou památky UNESCO v Kutné Hoře, zámek Konopiště, hrad Český Šternberk, Vlašský dvůr v Kutné Hoře, zámek Žleby, zámek Jemniště, Sázavský klášter, zámek Zruč nad Sázavou a zámek Zásmyky.

---

²⁴ *Czechtourism* [online]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/files/regiony/monitoring_zima_06_07/PP_okoli_prahy07.pdf [cit. 2010-02-24].

Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Analýza. [online]. Ostrava:Enterprise plc,2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/institute/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10].

4.2.5 Turistický význam měst a obcí ²⁵

Turistický význam je zpravidla hodnocen na základě počtu ubytovacích zařízení. Důležité je také geografické rozmístění těchto zařízení. Na základě jejich koncentrace dochází k vytváření středisek, které mají různou funkční specializaci. Takto lze rozlišovat střediska s kulturně-historickým nebo přírodním potenciálem (tj. horská střediska, střediska letní rekreace u vody).

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod významnými *středisky s kulturně-historickým potenciálem* jsou: Kutná Hora (12 ubytovacích zařízení), Kolín (9 ubytovacích zařízení), Benešov (7 ubytovacích zařízení), Průhonice (6 zařízení)

a významnými *středisky letní rekreace u vody*: Nalžovice (12 ubytovacích zařízení), Milešov (7 ubytovacích zařízení), Slapy a Křečovice (6 ubytovacích zařízení), Klučenice, Rataje nad Sázavou a Rabyně (5 ubytovacích zařízení), Kamýk nad Vltavou, Samopše, Kácov, Lštěň a Chocerady (4 ubytovací zařízení), Horka, Vrané nad Vltavou, Vlastějovice a Neveklov (3 zařízení).

Specifický význam má město Sázava, protože se v něm spojují obě střediska, jak kulturně-historické v podobě významné církevní památky Sázavského kláštera, tak středisko letní rekreace díky městem protékající stejnojmenné řece. Celkem se zde nachází 8 ubytovacích zařízení rozmanitých druhů.

Shrnutí

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod není počet turisticky významných měst a obcí nijak vysoký. Z hlediska skladby převažují střediska letní rekreace u vody nad středisky s kulturně-historickým potenciálem. Z toho se dá uvažovat, že vzhledem k množství kulturně-historických objektů, které se v turistické oblasti nacházejí, má řada z nich pouze místní význam.

---

²⁵ Vystoupil J. et al. *Metody pro tvorbu strategických a programových dokumentů cestovního ruchu* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Dostupný z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/katedry/kres/3910085/metody.pdf> [cit. 2009-02-25].

Český statistický úřad [online]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_obcich_stredoceskeho_kraje_v_roce_2008 [cit. 2010-03-10].)

4.3 Analýza a hodnocení ekonomického významu cestovního ruchu

4.3.1 Analýza a hodnocení zaměstnanosti v cestovním ruchu

Počet osob zaměstnaných v cestovním ruchu neustále roste. V roce 2003 bylo v České republice v cestovním ruchu zaměstnáno 228 620 osob, v roce 2004 vzrostl počet na 232 097, v roce 2005 se počet dále zvýšil na 237 890 osob a v roce 2006 už bylo v cestovním ruchu zaměstnáno 239 465 osob.²⁶

Podíl osob zaměstnaných v cestovním ruchu k celkovému počtu zaměstnaných v České republice se pohybuje kolem 5 % (v roce 2003 to bylo 4,83 %, v roce 2004 4,93 %, v roce 2005 4,99 % a v roce 2006 4,96 %).²⁷

4.3.2 Analýza a hodnocení podnikatelské aktivity v cestovním ruchu

Počet ekonomických subjektů v oblasti obchodu, ubytování a stravování také v jednotlivých letech rostl. V roce 2006 působilo ve Středočeském kraji 89 090 těchto subjektů, v roce 2007 se počet zvýšil na 89 780, v roce 2008 pokračoval růst na 90 212 subjektů a v roce 2009 bylo evidováno 91 285 subjektů. Největší nárůst ekonomických subjektů od roku 2001 byl zaznamenán v okresech Praha - východ (53 %) a Praha - západ (45 %), nejmenší v okresech Kutná Hora (10 %) a Benešov (9 %).²⁸

4.3.3 Analýza a hodnocení významu cestovního ruchu na tvorbě HDP

Podíl cestovního ruchu na HDP má oproti zaměstnanosti a podnikatelské aktivitě v cestovním ruchu klesající tendenci. V roce 2004 činil podíl 3,5 %, v roce 2005 3,2 %, v roce 2006 3 % a v roce 2007 už jen 2,9 %. Protože ale HDP cestovního ruchu

---

²⁶ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t7_zamestnanost_v_odvetvich_cestovniho_ruchu_v_cr [cit. 2010-03-11].

²⁷ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/FA00348CA0/\\$File/310309062.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/FA00348CA0/$File/310309062.pdf) [cit. 2010-03-11].

²⁸ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/ekonomicke_subjekty_ve_stredoceskem_kraji_v_roce_2009 [cit. 2010-03-11].

v jednotlivých letech roste (v roce 2004 činilo HDP cestovního ruchu 99 882 000 Kč, v roce 2005 96 607 000 Kč, v roce 2006 95 374 000 Kč a v roce 2007 101 783 000 Kč), důvodem klesajícího podílu cestovního ruchu na HDP je větší růst celkového HDP.²⁹

Shrnutí

Statistiky, které hodnotí ekonomický význam cestovního ruchu v nižších územních jednotkách než je stát (kraje, regiony, oblasti, okresy) jsou omezené. Přesto je značný ekonomický přínos cestovního ruchu regionu dokázán.

4.4 Analýza a hodnocení poptávky cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

K analýze poptávky byl využit marketingový výzkum. Zvolen byl nejpoužívanější nástroj marketingového výzkumu, dotazník. Výzkum byl uskutečněn u návštěvníků informačních center zkoumané turistické oblasti, konkrétně v informačních centrech v Konopišti (Benešov), Českém Šternberku, Kouřimi, Kutné Hoře, Louňovicích pod Bláníkem a v Týnci nad Sázavou. Z celkového zamýšleného počtu bylo vyplněno pouze 86 dotazníků, zřejmě z důvodu averze lidí k jakémukoliv dotazování.

Cílem výzkumu bylo zjistit povědomí účastníků cestovního ruchu o udržitelném cestovním ruchu a jeho formách a případný zájem o účast na nich. Dále dotazník umožnil zmapovat segment účastníků cestovního ruchu, který turistickou oblast pravděpodobně nejvíce navštěvuje.

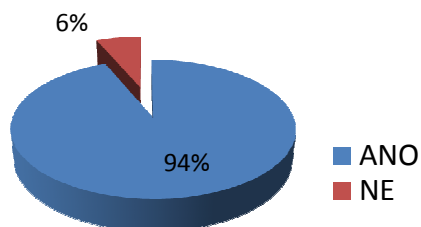
²⁹ Český statistický úřad [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_hlavni_ukazatele_narodniho_hospodarstvi_a_cestovniho_ruchu_v_cr [cit. 2010-03-11].

Dotazník a jeho vyhodnocení

Otázka č. 1

Setkali jste se někdy s pojmem vesnická turistika, agroturistika nebo ekoturistika?

graf 1:

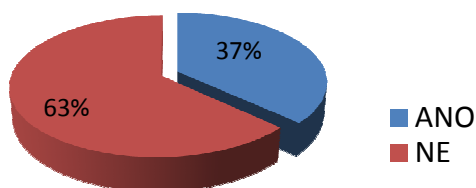
Zdroj: vlastní šetření

Výsledky první otázky jsou pozitivní. 94 % dotazovaných se s pojmy udržitelných forem cestovního ruchu již někdy setkalo, pouze 6 % dotazovaných o pojmech zatím neslyšelo. Dá se tedy předpokládat, že udržitelné formy cestovního ruchu nejsou novinkou a účastníci cestovního ruchu je alespoň znají nebo i využívají.

Otázka č. 2

Využili jste někdy produkt cestovního ruchu týkající se těchto forem (např. pobyty na venkově, farmách, chatách)?

graf 2:

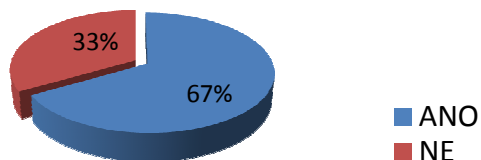
Zdroj: vlastní šetření

Lidé by měli být více motivováni k účasti na udržitelných formách cestovního ruchu, neboť pouze 37 % dotazovaných se těchto forem již někdy zúčastnilo.

Otázka č. 3

Zajímala by Vás takto zaměřená dovolená?

graf 3:

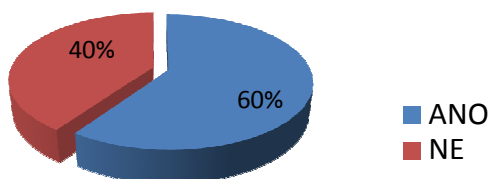
Zdroj: vlastní šetření

Pro rozšíření udržitelných forem cestovního ruchu je pozitivní, že 67 % dotazovaných by o takto strávenou dovolenou zájem mělo.

Otázka č. 4

Uvítali byste komplexní nabídku s touto tematikou?

graf 4:

Zdroj: vlastní šetření

Způsobem motivace k účasti na udržitelných formách cestovního ruchu by mohlo být vytvoření balíčku služeb, protože 60 % dotazovaných by komplexní nabídku s touto tematikou uvítalo. Balíček by zajistil celkový program jak strávit dovolenou jinak, zajímavě, ale hlavně udržitelným způsobem.

Otázka č. 5

Co si představíte pod pojmem udržitelný cestovní ruch?

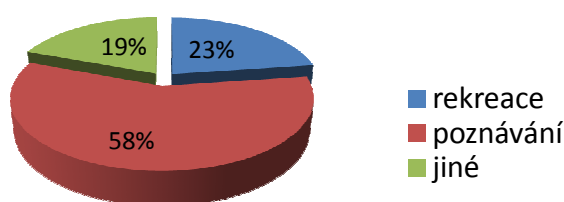
Většina dotazovaných neměla představu co udržitelný cestovní ruch je nebo si pod pojmem představuje něco jiného. Lepší informovanost by mohla zvýšit zájem o účast na udržitelných formách cestovního ruchu. Informace, že tímto způsobem strávená

dovolená nezatěžuje tolik prostředí a přírodu, ale přece může být zajímavá, poskytuje nové zkušenosti a zážitky, by mohly změnit rozhodnutí účastníků cestovního ruchu při jejím výběru. Udržitelné formy cestovního ruchu by se tak mohly rozšířit mezi více lidí a přispívat tak k udržení stavu životního prostředí a přírody.

Otázka č. 6

Co Vás vedlo k návštěvě této destinace?

graf 5:

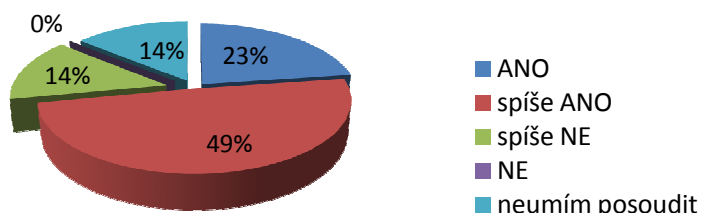
Zdroj: vlastní šetření

Nejčastějším důvodem návštěvy turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod bylo poznávání, z tohoto důvodu přijelo 58 % dotazovaných. 23 % dotazovaných navštívilo turistickou oblast z důvodu rekreace a 19 % dotazovaných vedly k návštěvě turistické oblasti jiné důvody (práce, návštěva příbuzných nebo známých).

Otázka č. 7

Považujete služby cestovního ruchu poskytované ve Vámi navštívené destinaci za šetrné k životnímu prostředí?

graf 6:

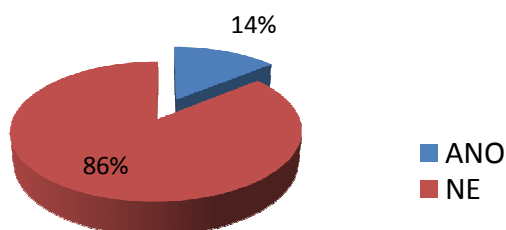
Zdroj: vlastní šetření

Z hlediska vlivu na životní prostředí hodnotí poskytované služby cestovního ruchu pozitivně (23 % ano, 49 % spíše ano) 72 % dotazovaných. Což může být překvapující, protože i služby cestovního ruchu zatěžují životní prostředí. Ne každý má ale stejný vztah k přírodě a ochraně životního prostředí. Někdo tuto tematiku vnímá citlivěji a má tedy větší nároky, někdo je více lhostejný.

Otázka č. 8

Zdá se Vám navštívená destinace přelidněná?

graf 7:

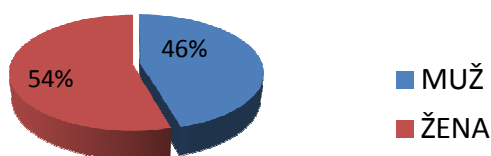

Zdroj: vlastní šetření

Za přelidněnou považuje destinaci pouze 14 % dotazovaných. Z toho se dá uvažovat, že destinace ani v hlavní sezóně příliš přelidněná není a neměl by být problém částečně zvyšovat její návštěvnost. Důležité je ale odhadnout, kam až ji lze zvyšovat. Přetížení destinací vede k neudržitelnosti.

Otázka č. 9

graf 8: **Pohlaví**

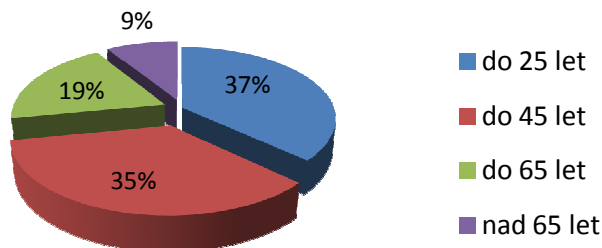

Zdroj: vlastní šetření

Marketingový výzkum byl z hlediska pohlaví dotazovaných téměř vyrovnaný. Žen bylo více pouze o 8%.

Otázka č. 10

graf 9: Věk

Zdroj: vlastní šetření

Dotazník nejčastěji vyplňovali lidé ve věku do 25 let (37 %) a lidé do 45 let (35 %).

Shrnutí

Marketingový výzkum ukázal, že určité povědomí o udržitelném cestovním ruchu a jeho formách lidé mají, ale informace jsou nedostatečné. Většina dotazovaných zatím udržitelné formy cestovního ruchu pro svou dovolenou nevyužila, ale zájem o to by měla. Z dotazníků lze dále usuzovat, že turistickou oblast navštěvují mladí lidé a rodiny s mladšími dětmi. Převažujícím účelem jejich cest je poznávání.

4.5 Organizace a řízení cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

Aby byl rozvoj území prostřednictvím cestovního ruchu efektivní, musí být koordinovaně řízen. V oblasti působí vždy několik institucí zabývajících se cestovním ruchem a, i když má každá organizace různé aktivity, důležitá je i jejich spolupráce. Například prosazování principů udržitelného rozvoje cestovního ruchu je nutné u všech, i těch nejmenších, subjektů zabývajících se cestovním ruchem a i na těch nejnižších úrovních řízení cestovního ruchu.

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se cestovním ruchem zabývají: krajský úřad, místní akční skupiny, mikroregiony a turistická informační centra.

a) Krajský úřad Středočeského kraje³⁰

Aktivity spojené s cestovním ruchem zde mají na starosti odbor regionálního rozvoje - oddělení cestovního ruchu, odbor kultury a památkové péče - oddělení památkové péče a částečně i odbor Kancelář hejtmána - oddělení informací a styku s veřejností.

b) Místní akční skupiny (MAS)

Místní akční skupina je pojmenování pro skupiny tzv. místního partnerství, které se zapojují do programů typu LEADER s cílem realizovat na daném území pilotní projekty s finanční podporou Evropské unie, případně rozpočtu národního.³¹ Leader je iniciativa Evropského společenství, jejímž cílem je pomoci obyvatelům žijícím ve venkovských oblastech zlepšit kvalitu života a umožnit hospodářský rozkvět jejich oblastí. Je spolufinancována Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova.³² Výhodou místních akčních skupin je, že ve své organizační struktuře spojují jak veřejný sektor, tak i sektor soukromý a neziskový.³¹ V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod pracuje:³³

- Posázaví, o.p.s. (okres Benešov)
- MAS Lípa pro venkov, o.s. (okres Kutná Hora)
- MAS Podlipansko, o.p.s.; Region Pošembeří, o.p.s. a Zálabí (okres Kolín)
- MAS Říčansko, o.p.s. (okres Praha - východ)
- MAS Sedlčansko, o.p.s. (okres Příbram)

Každá místní akční skupina musí mít pro plnění programu Leader stanoven strategický plán v podobě několika opatření (tzv. fichí). Opatření místních akčních skupin působících ve zkoumané turistické oblasti jsou nejčastěji zaměřeny na cestovní ruch, rozvoj obcí a venkova, udržitelný rozvoj, vzdělávání nebo zlepšování infrastruktury. Aktivity týkající se přímo udržitelných forem cestovního ruchu mají ve svém programu MAS Podlipansko (opatření 6 - venkovský cestovní ruch), MAS Lípa pro venkov (fiche 7 - podpora cestovního ruchu na venkově) a Region Pošembeří (cestovní ruch a venkovská turistika). Mimo tyto strategické plány, kde jsou stanoveny opatření pro

---

³⁰ *Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Analýza.* [online]. Ostrava:Enterprise plc,2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/institute/dokumenty/detail.htm?id=148>[cit. 2009-11-10].

³¹ *Region Pošembeří* [online]. Dostupné z: <http://www.posemberi.cz/mas-2e02/> [cit. 2010-04-14].

³² *MAS Říčansko* [online]. Dostupné z: <http://mas.ricansko.eu/index.php/page/1.html> [cit. 2010-04-14].

³³ *Iniciativa LEADER v ČR* [online]. Dostupné z: <http://leader.isu.cz/regiony.aspx> [cit. 2010-04-09].

program Leader, si místní akční skupiny Posázaví a Podlipansko vytvořily další strategické plány, které obsahují kompletní strategii (vize, cíle, priority, opatření). Posázaví vypracovalo Strategii rozvoje, Podlipansko Strategii cestovního ruchu.³⁴

c) Sdružení měst a obcí (mikroregiony)³⁵

Při vytváření mikroregionů se jedná o dobrovolnou spolupráci měst a obcí, která vyplývá z historických předpokladů, z důvodu společného řešení problémů nebo získání prostředků na společné projekty. Ve zkoumané turistické oblasti bylo založeno velké množství mikroregionů. V okrese Benešov jich existuje 11, v okrese Kolín 10, v okrese Kutná Hora 11, v odpovídající části okresu Praha - východ 1, v odpovídající části okresu Praha - západ 3 a v odpovídající části okresu Příbram 1 mikroregion.

d) Turistická informační centra (TIC)³⁶

Hlavní činností turistických informačních center je poskytování informací a dalších služeb souvisejících s cestovním ruchem. V České republice existuje kolem 687 informačních center. V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se jich nachází 31, z toho v okrese Benešov jich funguje 11, v okrese Kolín 5, v okrese Kutná Hora 5, v odpovídající části okresu Praha - východ 4, v odpovídající části okresu Praha - západ 1 a v odpovídající části okresu Příbram 5. Z těchto 31 informačních center pouze 5 (Mnichovice, Říčany, Sedlčany, Kolín a Jílové u Prahy) je certifikovaných Asociací turistických informačních center (ATIC), která garantuje určitou kvalitu.

Shrnutí

Řízení cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod je na dobré úrovni. Výrazné postavení v řízení cestovního ruchu mají místní akční skupiny, které prostřednictvím vypracovaného strategického plánu usilují o rozvoj svého území při současném prosazování udržitelného rozvoje. Místních akčních skupin jsou úzce provázány s mikroregiony, které jsou jejími členy. Spolupráce místních akčních skupin

---

³⁴ internetové stránky sedmi místních akčních skupin (viz. Seznam literatury)

³⁵ *Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Analýza.* [online]. Ostrava: Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/institute/dokumenty/detail.htm?id=148> [cit. 2009-11-10].

³⁶ *Asociace turistických informačních center* [online]. Dostupné z: http://www.aticcr.cz/vismo/_mapa.asp?&p1=1001 [cit. 2010-04-09].

navzájem je ale omezená. V podstatě zde neexistuje žádná spolupráce nebo aktivita, která by se týkala turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod jako celku. Nedostatkem je i malé množství certifikovaných informačních center, které garantují určitou kvalitu.

4.6 Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

4.6.1 Strategické dokumenty

Cestovní ruch a udržitelný rozvoj řeší několik strategických dokumentů, které se snaží vytvořit podmínky a návod pro jednotné zavádění na všech úrovních. Dokumenty na státní úrovni stanovují dlouhodobější strategii v podobě cílů, priorit a opatření. Z těchto strategií by měly dále vycházet nižší územní jednotky při zpracování vlastního strategického plánu, který bude specifikovaný do místních podmínek. Na základě tohoto postupu dojde k vytvoření uceleného, hierarchicky uspořádaného a efektivního systému.

Nejvýznamnějšími státními dokumenty týkající se cestovního ruchu a udržitelného rozvoje jsou Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007 - 2013 a Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Dále se cestovním ruchem a udržitelným rozvojem zabývá Národní rozvojový plán České republiky 2007 - 2013, Strategie propagace České republiky 2004 - 2010, Strategie hospodářského růstu, Státní politika životního prostředí České republiky pro období 2004 - 2010, Politika územního rozvoje České republiky a Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy.³⁷

Turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod se především týká strategický dokument nižší správní jednotky, kraje, který vychází ze strategie státních dokumentů. Středočeský kraj vytvořil strategický dokument Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji v roce 2007.

---

³⁷ Kalman, M. et al. *Národní a regionální politiky a strategické dokumenty v oblasti cestovního ruchu*. [online]. Praha: Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, 2007. Dostupný z: <http://ct.scentrum.cz/eknihovna/> [cit. 2009-09-30].

4.6.2 Stav udržitelného rozvoje v turistické oblasti ³⁸

Kraje hodnotí trvale udržitelný rozvoj na svém území. K hodnocení se využívá soubor indikátorů, které jsou dále specifikovány pro oblast ekonomickou, sociální a environmentální. Středočeský kraj provedl hodnocení trvale udržitelného rozvoje na svém území v roce 2007 a využil k tomu indikátory - hrubý domácí produkt, podíl malého a středního podnikání, hustota dopravní infrastruktury, nákladní doprava, osobní doprava, výdaje na výzkum a vývoj a lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních v oblasti ekonomické; v oblasti sociální obecnou míru nezaměstnanosti, míru registrované nezaměstnanosti, míru nezaměstnanosti podle věku a vzdělání, zaměstnanost žen, míru zaměstnanosti starších pracovníků, podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním, přístup k internetu, výdaje na kulturu z veřejných rozpočtů, zjištěné trestné činy, průměrná délka soudního řízení ve dnech, účast občanů ve volbách a ženy a muži v politice; a v oblasti environmentální zornění zemědělské půdy, indexu defoliace (zdravotní stav lesů), jakosti povrchových vod, podílu oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší, emise oxidu dusíku, emise oxidu siřičitého, produkce podnikového odpadu, výdajů na ochranu životního prostředí a podílu zvláště chráněných území na celkové rozloze kraje.

Hodnocení ukázalo, že největšími problémy, které jsou překážkou udržitelného rozvoje na území kraje, jsou především v environmentální oblasti velmi špatný zdravotní stav lesů (vysoký index defoliace), nízký podíl lesů (vysoké zornění zemědělské půdy), nízký podíl zvláště chráněných území a v sociální oblasti velmi nízké výdaje na kulturu z veřejných rozpočtů, vysoký počet trestných činů a poměrně nízký podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním.

Shrnutí

Snahy o udržitelný rozvoj jsou zakotveny ve všech strategických dokumentech, které se turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod dotýkají, což je pozitivní. Dosažení udržitelnosti je ale dlouhodobý proces a tak prozatím ve všech oblastech existují rezervy vzhledem k ideálnímu stavu.

---

³⁸ Český statistický úřad [online]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/p/13-2109-07> [cit. 2010-03-18].

5 Syntéza zjištěných poznatků

5.1 SWOT analýza

Východiskem pro zpracování SWOT analýzy byly publikace Strategický marketing (Horáková, 2000) a Moderní marketingový výzkum (Kozel, 2006).

Hodnocení faktorů ovlivňujících cestovní ruch

Hodnocené faktory	Posouzení stavu			Závažnost		
	<i>dobrý</i>	<i>průměr</i>	<i>špatný</i>	<i>vysoká</i>	<i>průměr</i>	<i>nízká</i>
1. geografická poloha	*			*		
<i>přírodní a kulturně-historické předpoklady</i>						
2. velkoplošná zvláště chráněná území		*		*		
3. památky UNESCO	*			*		
4. městské památkové rezervace a zóny	*			*		
5. vesnické památkové rezervace a zóny		*			*	
6. ostatní přírodní atraktivity		*			*	
7. ostatní kulturně-historické památky	*			*		
8. kulturní zařízení	*				*	
9. společenské akce	*				*	
<i>základní infrastruktura cestovního ruchu</i>						
10. ubytovací zařízení		*		*		
11. druhé bydlení	*					*
<i>dopravní a doprovodná infrastruktura cestovního ruchu</i>						
12. dopravní infrastruktura		*		*		
13. infrastruktura pro aktivity v zimě		*		*		

14. infrastruktura pro pěší turistiku	*			*		
15. infrastruktura pro cykloturistiku		*		*		
16. infrastruktura pro vodní turistiku	*			*		
17. infrastruktura pro letní rekreaci u vody	*			*		
18. infrastruktura pro hipoturistiku		*			*	
19. ostatní infrastruktura pro aktivní sport			*	*		
20. turistický význam měst a obcí		*		*		
21. ekonomický význam cestovního ruchu	*			*		
<i>organizace a řízení cestovního ruchu</i>						
22. organizace cestovního ruchu		*		*		
23. turistické informační centra			*		*	
24. trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu		*		*		

Matice závažnost/výkonnost

		<i>výkonnost</i>	
		<i>nízká</i>	<i>vysoká</i>
<i>závažnost</i>	<i>vysoká</i>	2, 6, 10, 12, 13, 15, 19, 20, 22, 23, 24	1, 3, 4, 7, 14, 16, 17, 21
	<i>nízká</i>	11	5, 8, 9, 18

Matice zobrazující vzájemný vztah mezi závažnostmi a výkonnostmi se využívá k celkovému hodnocení silných a slabých stránek. Faktory v levém horním kvadrantu matice by měly být posíleny, faktory v pravém horním kvadrantu je třeba udržet v současném stavu, u faktorů v pravém dolním kvadrantu je třeba zvážit úsilí a faktory v levém dolním kvadrantu jsou nevýznamné. (Kozel, 2006, s 40)

Ve zkoumané turistické oblasti by bylo třeba posílit ubytovací zařízení, protože využití jejich kapacit je relativně nízké a nachází se zde vysoký počet ubytovacích zařízení nižší kategorie; dopravní infrastrukturu, protože kvalita komunikací i dopravních prostředků je nízká; infrastrukturu pro cykloturistiku, protože hustota cyklotras ve Středočeském kraji je jedna z nejnižších; ostatní infrastrukturu pro aktivní sport, protože celková vybavenost sportovními zařízeními je podprůměrná; turistický význam měst a obcí, protože jejich počet je relativně nízký; řízení cestovního ruchu, protože neexistuje žádná spolupráce nebo aktivita, která by se týkala turistické oblasti Střechy - jihovýchod jako celku a kvalita informačních center je nízká; a udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Přírodní atraktivity a infrastruktura pro aktivity v zimě jsou omezeny předpoklady, které lze obtížně měnit, proto by jejich posílení bylo značně náročné. Kulturně-historické památky, infrastruktura pro pěší turistiku, vodní turistiku a letní rekreaci u vody a ekonomické přínosy cestovního ruchu pro oblast by měly být udrženy v současném stavu. U vesnických památek, kulturních zařízení a společenských akcí a infrastruktury pro hipoturistiku je třeba zvážit úsilí, zda by jejich vylepšení zvýšilo konkurenceschopnost oblasti.

Matice příležitostí

		<i>pravděpodobnost úspěchu</i>	
		<i>vysoká</i>	<i>nízká</i>
<i>přitažlivost</i>	<i>vysoká</i>	<ul style="list-style-type: none"> - využití celosvětových snah o udržitelný rozvoj k rozšíření udržitelných forem cestovního ruchu - odlišení se od konkurence - zvýšení kvality poskytovaných informací - zvýšení kvality doprovodné infrastruktury 	<ul style="list-style-type: none"> - prodloužení sezóny rozšířením infrastruktury pro aktivity v zimě - zvýšení významu přírodní a kulturně-historické nabídky a turistického významu měst a obcí
	<i>nízká</i>	<ul style="list-style-type: none"> - zlepšení stavu dopravních komunikací 	

Matice příležitostí rozdělí možné příležitosti z hlediska přitažlivosti a pravděpodobnosti úspěchu na ty, které jsou výborné (levý horní kvadrant), které obtížně realizovatelné (pravý horní kvadrant), které jsou málo atraktivní (levý dolní kvadrant) a které nevýznamné (pravý dolní kvadrant) (Kozel, 2006, s 41).

Výbornými příležitostmi pro zkoumanou turistickou oblast může být využití celosvětových snah o udržitelný rozvoj k rozšíření udržitelných forem cestovního ruchu (např. výstavba a certifikace udržitelných ubytovacích zařízení), odlišení se od konkurence (např. vytvořením produktu, který nabízí nové zážitky a aktivity) nebo zvýšení kvality doprovodné infrastruktury a poskytovaných informací.

Matice ohrožení

		<i>pravděpodobnost výskytu</i>	
		<i>vysoká</i>	<i>nízká</i>
<i>závažnost</i>	<i>vysoká</i>	- konkurence hlavního města a ostatních turistických oblastí - nedostatek finančních prostředků - zastarávání infrastruktury	- cestovní ruch je potřebou zbytnou
	<i>nízká</i>	- přetěžování destinací a památek - zhoršování stavu životního prostředí	

Matice ohrožení stanoví podle pravděpodobnosti výskytu a závažnosti hrozby výrazné (levý horní kvadrant), těžko uskutečnitelné (pravý horní kvadrant), s malou důležitostí (levý dolní kvadrant) a nezávažné (pravý dolní kvadrant) (Kozel, 2006, s 41).

Největší hrozbou zkoumané turistické oblasti je konkurence hlavního města a ostatních turistických oblastí, nedostatek finančních prostředků a zastarávání infrastruktury. Z hlediska udržitelného rozvoje může také hrozbou být přetěžování destinací a památek.

Na závěr lze pak přehledně představit v souhrnné tabulce silné stránky, slabé stránky, příležitosti i ohrožení.

Obsah faktorů	Typy faktorů	
	příznivé	nepříznivé
Vnitřní	<p><u>Silné stránky</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - geografická poloha - lokalizace památek UNESCO - široká primární nabídka - velmi dobré podmínky pro letní rekreaci u vody - dobré podmínky pro různé druhy turistiky 	<p><u>Slabé stránky</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - velký význam jen několika památek, měst a obcí - průměrná ostatní sportovně-rekreační infrastruktura - nejednotnost turistické oblasti (např. při prezentaci, aktivitách) - nízká kvalita služeb informačních center - nedostatečný udržitelný rozvoj
Vnější	<p><u>Příležitosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj venkova prostřednictvím cestovního ruchu - využití celosvětových snah o udržitelný rozvoj k rozšíření udržitelných forem cestovního ruchu - odlišení se od konkurence - zvýšení kvality poskytovaných informací - zvýšení kvality doprovodné infrastruktury - získání zahraničních návštěvníků 	<p><u>Ohrožení</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - konkurence hlavního města a ostatních turistických oblastí - nedostatek finančních prostředků - zastarávání infrastruktury - přetěžování destinací a památek

5.2 Problémová analýza

Jako hlavní problémy turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod byly nalezeny:

1. omezená konkurenceschopnost
2. nejednotné vystupování
3. neúplné dosažení udržitelnosti

ad 1. *Omezená konkurenceschopnost*

Jak ukázala analýza a hodnocení profilu území, turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod má pro cestovní ruch dobré podmínky. Ve srovnání s ostatními turistickými oblastmi je ale její nabídka obdobná. To, co lze vidět a dělat v této turistické oblasti, je možné i v jiných oblastech. Účastníci cestovního ruchu tak mohou dát přednost jiné oblasti a turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod přichází o návštěvníky a turisty. Přírodní a kulturně-historické předpoklady lze těžko změnit, úsilí by se tedy mělo zaměřit na ostatní služby a nabídku. Je potřeba účastníků cestovního ruchu nabízet něco nového, netradičního, co by je zaujalo a přesvědčilo k upřednostnění této destinace. Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod se nachází v těsné blízkosti hlavního města Praha. Z této blízkosti může čerpat výhody, ale na druhé straně představuje Praha silného konkurenta. Jejím významu, co se týče historických památek, kulturních zařízení a dalších poskytovaných služeb, se ostatní turistické oblasti jen těžko vyrovnají. Nemá tedy význam snažit se Praze konkurovat, vhodnější je doplňovat její nabídku o to co nemůže nabídnout. Jediné co Praha nemůže svým návštěvníkům nabídnout je příroda. A právě na tuto nabídku by se turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod měla zaměřit. Že pro to má dobré předpoklady, ukazuje fakt, že pro Pražany už významným rekreačním zázemím a oblastí druhého bydlení je.

ad 2. *Nejednotné vystupování*

V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod pracuje 7 místních akčních skupin, které hrají v rozvoji cestovního ruchu na daném území významnou úlohu. Každá místní akční skupina má své aktivity, kterými se snaží přispívat k rozvoji turistické oblasti, ale jen proto, že se na jejím území nachází. Nejsou zde společné aktivity turistické oblasti

jako celku. Ze spojení místních akčních skupin působících na území turistické oblasti by přitom mohly plynout výhody, které partnerství obvykle přináší. Partnerství by bylo vhodné například při společné prezentaci. Výhodné by bylo i vytvoření společné nabídky, která by z oblasti ukázala to nejlepší.

ad 3. Neúplné dosažení udržitelnosti

Prosazení udržitelného rozvoje je dlouhodobým procesem vyžadujícím značné úsilí. I když se principy udržitelného rozvoje objevují ve všech strategických dokumentech cestovního ruchu, provedení v praxi není zatím ideální. Je třeba ve snažení o udržitelný rozvoj neustále pokračovat a postupně principy udržitelnosti zavést do všech činností.

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je vhodné realizovat prostřednictvím udržitelných forem cestovního ruchu. Rozvoj těchto forem vyžaduje určité předpoklady a podmínky. Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod má velmi dobré předpoklady především v podobě venkovského charakteru oblasti a dále pak v dobré infrastruktuře pro pěší turistiku, rekreaci u vody a pro poznávací turistiku (kulturně-historické atraktivity). Další podmínky jsou průměrné (infrastruktura pro cykloturistiku, ubytovací zařízení pro udržitelné formy cestovního ruchu a jejich certifikace) a je potřeba je zlepšit.

5.3 Zodpovězení pracovních hypotéz

První pracovní hypotéza „Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod má vhodné předpoklady pro udržitelné formy cestovního ruchu.“ byla potvrzena. Analýza a hodnocení profilu ukázaly, že turistická oblast nabízí především potřebný venkovský charakter a infrastrukturu pro další aktivity jako pěší turistika, vodní turistika, poznávací turistika letní turistika u vody, hipoturistika, apod.

Druhá pracovní „V turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod je málo zařízení nabízejících služby udržitelného cestovního ruchu.“ byla také potvrzena a to na základě faktu, že v turistické oblasti je nízký počet certifikovaných ubytovacích zařízení pro udržitelné formy cestovního ruchu.

6 Možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

Jakékoliv návrhy dalšího rozvoje území je účelné navrhovat komplexně, v dlouhodobějším horizontu. Literatura (Labounková et al., 2009; Vystoupil et al. 2007) doporučuje vypracování strategie v podobě stanovení strategické vize rozvoje, formulování cílů a priorit a navržení opatření/rozvojových projektů.

Pro turistickou oblast Střední Čechy - jihovýchod existuje strategický dokument rozvoje cestovního ruchu. V roce 2007 ho vytvořil Středočeský kraj jako Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Program stanovil vizi, cíle a rozvojové oblasti pro celý kraj, opatření jsou dále specifikována jak pro celý kraj, tak i pro turistické oblasti (Polabí, jih, západ, Český ráj), které se na území kraje nachází. Dokument je primárně zaměřen na motivační cestovní ruch, dle členění Kolektivu autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu (2006, s 56), pouze v některých opatřeních lze najít snahu o druhou část - zelený cestovní ruch.

V následující části práce bude navržena strategie rozvoje, která se zaměří pouze na zelený cestovní ruch (tj. udržitelný cestovní ruch). Navrhovaná strategie se primárně bude věnovat rozšíření nových udržitelných aktivit. Návrhy by měly přispět k celkovému zlepšení udržitelného rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti a zároveň by strategie měla pomoci vyřešit problémy, které byly v turistické oblasti nalezeny. Dá se totiž říci, že všechny problémy jsou provázané a řešením by mohly být udržitelné formy cestovního ruchu.

Strategie rozvoje zeleného cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

Strategická vize

› *Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod = tradiční oblast udržitelných forem cestovního ruchu*

Udržitelné formy cestovního ruchu jako ekoturistika, vesnická turistika, agroturistika, ekoagroturistika nebo chataření a chalupaření jsou prostředek, jak rozvíjet cestovní ruch udržitelným způsobem, který je celospolečensky prospěšný a má kladné dopady na rozvoj území (především venkova). Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod má pro tyto formy, díky venkovskému charakteru, vhodné podmínky.

Strategické cíle, priority a opatření

› Cíl 1: Udržitelné formy cestovního ruchu

- **Priorita 1: Rozvoj základní infrastruktury pro udržitelné formy cestovního ruchu**
  - Opatření 1: Přestavba chátrajících venkovských objektů na ubytovací zařízení
  - Opatření 2: Certifikace udržitelných ubytovacích zařízení
- **Priorita 2: Podpora účasti na udržitelných formách cestovního ruchu**
  - Opatření 3: Balíček zeleného cestovního ruchu
  - Opatření 4: Zvýšení kvality doprovodné infrastruktury

Udržitelné formy cestovního ruchu vyžadují nejen přírodní předpoklady, ale i určitou základní infrastrukturu. Analýza a hodnocení profilu ukázaly, že přírodní podmínky pro udržitelné formy cestovního ruchu jsou v turistické oblasti dobré, v infrastruktuře byly nalezeny nedostatky a rezervy. Proto byla v rámci opatření navržena přestavba chátrajících venkovských objektů na ubytovací zařízení pro udržitelné formy cestovního ruchu a certifikace těchto zařízení. Aby byl objekt certifikován jako udržitelný, musí splňovat řadu kritérií. Evropské centrum pro ekologii a cestovní ruch (ECEAT) vyžaduje splnění následujících podmínek:³⁹ využití zelených stavebních technik, udržitelné nakládání s vodou, energiemi a odpady, podpora ekologického hospodaření, podpora šetrné dopravy, podpora místní ekonomiky, poskytování relevantních "eko" informací svým hostům a přispívání k ochraně přírodního a kulturního dědictví.

Udržitelné formy cestovního ruchu jsou prospěšné nejen pro rozvoj území a budoucí vývoj, ale také nabízejí jeho účastníkům nový způsob trávení dovolené, nové zážitky, poznatky a aktivity. V současnosti převládají při výběru dovolené tradiční způsoby (hory, moře), neboť jsou lépe propracované. Komplexní nabídka zaměřená na zelený

---

³⁹ ECEAT [online]. Dostupné z: <http://www.eceat.cz/eceat-quality-label/> [cit. 2010-04-02]

cestovní ruch, která by byla srovnatelná s těmi tradičními, by mohla potencionální účastníky přesvědčit k jejímu výběru, protože by na rozdíl od těch tradičních nabízela pro ně něco nového. Zájem o předem vytvořený produkt udržitelného cestovního ruchu byl zjišťován ve vlastním marketingovém výzkumu a výsledky byly pozitivní. Balíček zeleného cestovního ruchu poskytovaný v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod by měl být určen pro segment rodiny s dětmi od 5 do 12 let a obsahoval by ubytování v zařízení, které je certifikováno jako udržitelné; stravování nebo možnost přípravy vlastní stravy a program pro účastníky, který by zahrnoval aktivity jako pěší turistika, cykloturistika, poznávání kulturně-historických památek, jízda na koních, koupání, ale i procházky v přírodě, sbírání lesních plodů, seznamování se s tradicemi a zvyklostmi, pomoc s drobnými pracemi jako krmení domácích zvířat, úklid stájí, sušení sena, apod. Zvýšení účasti na udržitelných formách cestovního ruchu by měla podpořit i doprovodná infrastruktura. Kvalitní a pestrá nabídka s mnoha možnostmi zaujme více účastníků cestovního ruchu. Jak ukázala analýza a hodnocení profilu území má turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod nedostatky zejména v podobě nedostatečné a málo kvalitní infrastruktury pro cykloturistiku, hipoturistiku a ostatní aktivní sport.

› Cíl 2: Znalost udržitelného cestovního ruchu

- Priorita 1: Podpora vzdělávání o udržitelném cestovním ruchu
  - Opatření 1: Vzdělávací centra
- Priorita 2: Zlepšení dostupnosti informací o udržitelném cestovním ruchu
  - Opatření 2: Internetový informační portál
  - Opatření 3: Zvýšení kvality turistických informačních center

Prohloubení vzdělávání je zcela základní podmínkou pro uplatnění koncepce udržitelného rozvoje (Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, s 49) a tak nesmí být ve strategickém dokumentu udržitelného rozvoje opomenuto. Vlastní marketingový výzkum ukázal, že v oblasti znalostí o udržitelném cestovním ruchu mají lidé nedostatky a rezervy. V rámci opatření proto bylo navrženo vybudovat na území turistické oblasti několik vzdělávacích center. Vzhledem k velikosti turistické oblasti a turisticky významným městům by optimální měly být

3 centra (např. okolí Kutné Hory, Benešova, Nalžovice). Centra by pořádala různé přednášky a setkání týkající se udržitelného cestovního ruchu, které by byly určeny jak pro veřejnost, tak i pro školy. Kromě vzdělávání o udržitelném cestovním ruchu by bylo vhodné zaměřit se také na poskytování informací. Poměrně jednoduchým způsobem informování by byl internetový informační portál. Internet je významným informačním kanálem současné společnosti a tak by se na něm měly objevit souhrnné a přehledné informace o udržitelném rozvoji cestovního ruchu a jeho formách. Budování vzdělávacích center i vytvoření a správa internetového informačního portálu by bylo vhodné a efektivní realizovat jako společnou aktivitu organizací cestovního ruchu, které v turistické oblasti působí. O zlepšení poskytovaných informací by mělo být usilováno i v informačních centrech turistické oblasti, neboť poskytování informací je jejich základním cílem a kvalita informačních center v turistické oblasti je nízká.

› Cíl 3: Marketingová komunikace zaměřená na udržitelný cestovní ruch

• Priorita 1: Podpora společné prezentace turistické oblasti

- Opatření 1: Vylepšení společné internetové stránky

- Opatření 2: Vytvoření značky turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod

Marketingová komunikace turistické oblasti je roztržštěná. Jako opatření vedoucí k sjednocení byly navrženy společné internetové stránky a vytvoření značky turistické oblasti. Společné internetové stránky turistické oblasti existují, ale jsou značně nevyhovující. Jejich úprava by se měla týkat především doplnění obsahu a zajištění aktuálnosti. Kromě informací o cestovním ruchu by se zde měly objevit informace o udržitelném rozvoji a jeho formách a jak je to s nimi v turistické oblasti. K sjednocení turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod by značně přispělo i vytvoření značky. Důležité je, aby značka přinesla spojení turistické oblasti s udržitelnými formami cestovního ruchu. Zajištění tohoto cíle vyžaduje spolupráci organizací cestovního ruchu, které v turistické oblasti působí.

7 Závěr

Cestovní ruch je významnou složkou územního rozvoje. Jeho nejen ekonomické přínosy jsou jednoznačné. V posledních letech se, se zhoršujícím stavem životního prostředí a přírody, objevují snahy o zastavení devastace v podobě udržitelného rozvoje. Spojením těchto dvou významných oblastí v udržitelný rozvoj cestovního ruchu lze dosáhnout rozvoje území, který bude prospěšný a ponese s sebou minimální dopady na přírodu. A právě o takovýto rozvoj by mělo být usilováno.

Cílem diplomové práce bylo zhodnocení primárních a sekundárních potenciálů rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod a na jeho základě navržení možností udržitelného rozvoje cestovního ruchu v této oblasti s vymezením priorit a opatření.

Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod je jednou z územních jednotek, které na našem území z hlediska cestovního ruchu rozlišuje agentura Czechtourism. Práce se věnovala staršímu vymezení turistické oblasti, které platilo do roku 2009 a zahrnuje bývalé okresy Benešov, Kutná Hora, Kolín, asi z jedné poloviny bývalý okres Praha - východ, malou část bývalého okresu Praha - západ a bývalého okresu Příbram.

Provedená analýza a následná syntéza zjištěných poznatků ukázaly, že turistická oblast má dobrou geografickou polohu, širokou primární nabídku a velmi dobré podmínky pro letní rekreaci u vody a turistiku ve všech podobách. Za hlavní problémy byly stanoveny omezená konkurenceschopnost, nejednotné vystupování a neúplné dosažení udržitelnosti.

Možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti byly shledány v rozvoji udržitelných forem cestovního ruchu (tj. ekoturistika, vesnická turistika, agroturistika, ekoagroturistika a chataření a chalupaření). Proto byla v poslední části práce navržena Strategie rozvoje zeleného cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy - jihovýchod, která by měla přispět k celkovému zlepšení udržitelného rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti a vyřešit problémy turistické oblasti, které byly v práci nalezeny.

Strategie navrhuje strategickou vizi „*Turistická oblast Střední Čechy - jihovýchod = tradiční oblast udržitelných forem cestovního ruchu*“ a tři strategické cíle, na ně navazující priority a opatření. Cíl 1 je zaměřen na udržitelné formy cestovního ruchu. První prioritou tohoto cíle se orientuje na rozvoj základní infrastruktury pro udržitelné formy cestovního ruchu prostřednictvím přestavby chátrajících venkovských objektů na ubytovací zařízení a certifikaci udržitelných ubytovacích zařízení. Druhá prioritou tohoto cíle se věnuje podpoře účasti na udržitelných formách cestovního ruchu prostřednictvím balíčku zeleného cestovního ruchu a zvyšováním kvality doprovodné infrastruktury. Cíl 2 je zaměřen na znalost udržitelného cestovního ruchu. První prioritou tohoto cíle se orientuje na podporu vzdělávání prostřednictvím vybudování vzdělávacích center. Druhá prioritou tohoto cíle se věnuje zlepšení dostupnosti informací o udržitelném cestovním ruchu prostřednictvím internetového informačního portálu a zvyšováním kvality turistických informačních center. Cíl 3 je zaměřen na marketingovou komunikaci zaměřenou na udržitelný cestovní ruch. Prioritou tohoto cíle se věnuje podpoře společné prezentace prostřednictvím vylepšení internetové stránky turistické oblasti a vytvoření značky turistické oblasti.

8 Summary

Tourism is an important part of territorial development. Recently, in connection with worsen condition of environment and nature, an effort witch want to stop this destroying and preserve actual conditions to next generation has appeared. It is called sustainable development. Very perspective is connection of these two important areas to sustainable development of tourism. This kind of development preserves positives and reduces negatives of tourism and for territorial development is very useful.

The aim of this diploma work was analysis of primary and secondary potential for tourism in the tourist region Central Bohemia - southeast and suggestions for sustainable development of tourism in this region. The tourist region Central Bohemia - southeast is one of region which Czechtourism differentiate in the view of tourism in Czech Republic. The work operate with older delimitation which was actual to 2009 and where the region was composed of division Benešov, Kutná Hora, Kolín and some part of division Praha-východ, Praha-západ and Příbram.

The analysis and synthesis of finding information have shown that tourist region has good geographical position, wide primary offer and very good condition for recreation alongside water and for different kinds of hiking. As main problems was determinated limited competitiveness, disunity in presentation and incomplete sustainable development.

Possibilities of sustainable development of tourism were found in development of sustainable forms of tourism (ecotourism, rural tourism). Because of this fact, a strategy of sustainable development of tourism in the tourist region Central Bohemia - southeast was suggested in the end of the work. This strategy should improve sustainable development in tourist region and solve problems, which were in the work found, through defining strategic vision, aims, preferences and arrangements.

9 Seznam literatury

Odborná literatura

- 1) BERAN, V., DLASK, P. *Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí*. Praha: Academia, 2005.
- 2) CENTRUM UNIVERZITY KARLOVY PRO OTÁZKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ *Národní strategie udržitelného rozvoje a regionální rozvoj*. Praha, 2002.
- 3) ČECH, J. *Malá encyklopedie cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 1998.
- 4) DE PELSMACKER, P. et al. *Marketingová komunikace*. Praha: Grada Publishing, 2003.
- 5) FORET, M. *Marketingová komunikace*. Brno: MU, 1997.
- 6) FORET, M., FORETOVÁ, V. *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Praha: Grada Publishing, 2001.
- 7) GALVASOVÁ, I. et al. *Průmysl cestovního ruchu* [online]. Praha: MMR ČR, 2008. Dostupný z: <http://ct.scentrum.cz/eknihovna/> [cit. 2009-09-30].
- 8) HESKOVÁ, M. a kol. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2006.
- 9) HLADKÁ, J. *Technika cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, 1997.
- 10) HORÁKOVÁ, H. *Strategický marketing*. Praha: Grada Publishing, 2000.
- 11) HORNER, S., SWARBROOKE, J. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada Publishing, 2003.
- 12) HRABÁNKOVÁ, M. *Management cestovního ruchu*. České Budějovice: ZF JU, 2002.
- 13) KALMAN, M. et al. *Národní a regionální politiky a strategické dokumenty v oblasti cestovního ruchu* [online]. Praha: Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, 2007. Dostupný z: <http://ct.scentrum.cz/eknihovna/> [cit. 2009-09-30].
- 14) KIRÁL'OVÁ, A. *Marketing destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress Nakladatelství, 2003.
- 15) Kolektiv autorů Institutu obchodu a cestovního ruchu *Cestovní ruch, udržitelný rozvoj a životní prostředí* [online]. Praha: MMR ČR, 2006. Dostupný z: <http://ct.scentrum.cz/eknihovna/> [cit. 2009-03-04].

- 16) Kolektiv autorů Katedry cestovního ruchu VŠE v Praze *Cestovní ruch pro všechny* [online]. Praha: MMR ČR, 2008. Dostupný z: <http://ct.scentrum.cz/eknihovna/> [cit. 2009-09-30].
- 17) Kolektiv autorů Katedry cestovního ruchu VŠE v Praze *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj* [online]. Praha: MMR ČR, 2007. Dostupný z: <http://ct.scentrum.cz/eknihovna/> [cit. 2009-03-04].
- 18) Kolektiv Konsorcia SPROR Plus *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj* [online]. Praha: MMR ČR, 2007. Dostupný z: <http://ct.scentrum.cz/eknihovna/> [cit. 2009-03-04].
- 19) *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007-2013* [online]. Praha: MMR ČR, 2006 Dostupný z: <http://mmr2.sprinx.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=9436a891-44cd-426a-88b9-373e4ce4900a> [cit. 2009-03-04].
- 20) KOTLER, P. *Marketing Management*. Praha: Grada Publishing, 2001.
- 21) KOZEL, R. et al. *Moderní marketingový výzkum*. Praha: Grada Publishing, 2006.
- 22) LABOUNKOVÁ, V. et al. *Metodická příručka pro zpracování strategických rozvojových dokumentů mikroregionu* [online]. MMR, Ústav územního rozvoje, 2009. Dostupný z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=1933>[cit. 2010-04-12].
- 23) LEDNICKÝ, V. et al. *Sborník příspěvků z kolokvia Ostrava 2004*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2004.
- 24) MALÁ, V. *Cestovní ruch (Vybrané kapitoly)*. Praha: VŠE, 1999.
- 25) MORRISON, A. M. *Marketing pohostinství a cestovního ruchu*. Praha: Victoria Publishing, 1995.
- 26) NĚMČANSKÝ, M. *Agroturistika*. Karviná: Slezská univerzita, Obchodně podnikatelská univerzita v Karviné, 1996.
- 27) ORIEŠKA, J. *Technika služeb cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 1999.
- 28) PALATKOVÁ, M. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, 2006.
- 29) PETRŮ, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 1999.
- 30) *Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje. Analýza*. [online]. Ostrava: Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148> [cit. 2009-11-10].

- 31) *Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje. Návrhová část - strategie*. [online]. Ostrava: Enterprise plc, 2007. Dostupný z: <http://www.krstredocesky.cz/portal/instituce/dokumenty/detail.htm?id=148> [cit. 2009-11-10].
- 32) *Přitažlivý Středočeský kraj*. Středočeský kraj, 2006.
- 33) REKTOŘÍK, J. et al. *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Brno: Masarykova univerzita, 1999.
- 34) *Středočeský kraj*. ACR Alfa s.r.o., 2005.
- 35) STRŽIBRNÁ, M. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press, 2005.
- 36) ŠKODOVÁ PARMOVÁ, D. *Agroturistika*. České Budějovice: EF JU, 2007.
- 37) VAŠKO, M. *Cestovní ruch a regionální rozvoj*. Praha: Nakladatelství Oeconomia, 2002.
- 38) VYSTOUPIL, J. et al. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. MMR ČR, 2006.
- 39) VYSTOUPIL, J. et al. *Metody pro tvorbu strategických a programových dokumentů cestovního ruchu* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Dostupný z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/katedry/kres/3910085/metody.pdf> [cit. 2009-02-25].
- 40) WOKOUN, R. et al. *Regionální rozvoj. Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008.

Internetové zdroje

- 41) *Asociace turistických informačních center* [online]. Dostupné z: http://www.aticcr.cz/vismo/_mapa.asp?&p1=1001 [cit. 2010-04-09].
- 42) *Czechtourism* [online]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/files/regiony/monitoring_zima_06_07/PP_okoli_prahy07.pdf [cit. 2010-02-24].
- 43) *Czechtourism* [online]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-odborniky/komunikace-s-regiony/koordinatori/> [cit. 2010-03-10].
- 44) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-07-2007-09> [cit. 2010-03-11].
- 45) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/t/13002E3F82/\\$File/13-2101080918.pdf](http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/t/13002E3F82/$File/13-2101080918.pdf) [cit. 2010-03-11].
- 46) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-08-2008-01> [cit. 2010-03-11].

- 47) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/FA00348CA0/\\$File/310309062.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/FA00348CA0/$File/310309062.pdf) [cit. 2010-03-11].
- 48) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t7_zamestnanost_v_odvetvich_cestovniho_ruchu_v_cr [cit. 2010-03-11].
- 49) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_hlavni_ukazatele_narodniho_hospodarstvi_a_cestovniho_ruchu_v_cr [cit. 2010-03-11].
- 50) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-08-2008-09> [cit. 2010-03-10].
- 51) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2101-06-2006-08> [cit. 2010-03-11].
- 52) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/ekonomicke_subjekty_ve_stredoceskem_kraji_v_roce_2009 [cit. 2010-03-11].
- 53) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/p/13-2109-07> [cit. 2010-03-18].
- 54) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <http://www.stredocesky.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/tab/7F0041A0A5> [cit. 2010-03-10].
- 55) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_turistickych_oblastech_v_roce_2008 [cit. 2010-03-10].
- 56) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_okresech_stredoceskeho_kraje_v_roce_2008 [cit. 2010-03-10].
- 57) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/cestovni_ruch_v_obcich_stredoceskeho_kraje_v_roce_2008 [cit. 2010-03-10].
- 58) *ECEAT* [online]. Dostupné z: <http://www.eecat.cz/eecat-quality-label/> [cit. 2010-04-02].
- 59) *Hipostezky* [online]. Dostupné z: <http://www.hipostezkyonline.cz/stezky.php?s=stezky> [cit. 2010-03-17].
- 60) *Iniciativa LEADER v ČR* [online]. Dostupné z: <http://leader.isu.cz/regiony.aspx> [cit. 2010-04-09].
- 61) *MAS Lípa pro venkov* [online]. Dostupné z: <http://www.lipaprovenkov.cz> [cit. 2010-04-13].
- 62) *MAS Podlipansko* [online]. Dostupné z: <http://www.podlipansko.cz/> [cit. 2010-04-13].
- 63) *MAS Říčansko* [online]. Dostupné z: <http://www.mas.ricansko.eu> [cit. 2010-04-13].
- 64) *MAS Sedlčansko* [online]. Dostupné z: <http://www.massedlcansko.eu/> [cit. 2010-04-13].
- 65) *MAS Zálabí* [online]. Dostupné z: <http://www.maszalabi.eu/> [cit. 2010-04-13].

- 66) *Monínec* [online]. Dostupné z: <http://www.moninec.cz/> [cit. 2010-03-16].
- 67) *Pádlo* [online]. Dostupné z: <http://www.padlo.cz/reka/9/sazava/> [cit. 2010-03-16].
- 68) *Polosamota Buchov* [online]. Dostupné z: <http://www.buchov.cz> [cit. 2010-03-23].
- 69) *Posázaví* [online]. Dostupné z: <http://www.posazavi.com> [cit. 2010-04-13].
- 70) *Posázavská republika* [online]. Dostupné z: <http://www.posazavskarepublika.estranky.cz/fotoalbum/vodaci-2010/sazava-s-bilou-salou> [cit. 2010-03-10].
- 71) *Prázdniny na venkově* [online]. Dostupné z: <http://www.prazdninynavenkove.cz/ubytovani.php?oblast=7&druhubytovani=0&cena=0&nazev=&kod=&kategorie=0&sluzby%5B%5D=32> [cit. 2010-03-10].
- 72) *Region Pošembeří* [online]. Dostupné z: <http://www.posemberi.cz/> [cit. 2010-04-13].
- 73) *Středočeský kraj* [online]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/volny-cas/sport/sportoviste/> [cit. 2010-02-24].
- 74) *Turistické oblasti ČR* [online]. Dostupné z: <http://www.oblasti.cz> [cit. 2010-02-26].
- 75) *ŽelPage* [online]. Dostupné z: <http://www.zelpage.cz/trate/ceska-republika> [cit. 2010-02-26].

10 Seznam grafů

Graf 1: otázka dotazníku č. 1	52
<i>Setkali jste se někdy s pojmem vesnická turistika, agroturistika nebo ekoturistika?</i>	
Graf 2: otázka dotazníku č. 2	52
<i>Využili jste někdy produkt cestovního ruchu týkající se těchto forem (např. pobyty na venkově, farmách, chatách)?</i>	
Graf 3: otázka dotazníku č. 3	53
<i>Zajímala by Vás takto zaměřená dovolená?</i>	
Graf 4: otázka dotazníku č. 4	53
<i>Uvítali byste komplexní nabídku s touto tematikou?</i>	
Graf 5: otázka dotazníku č. 6	54
<i>Co Vás vedlo k návštěvě této destinace?</i>	
Graf 6: otázka dotazníku č. 7	54
<i>Považujete služby cestovního ruchu poskytované ve Vámi navštívené destinaci za šetrné k životnímu prostředí?</i>	
Graf 7: otázka dotazníku č. 8	55
<i>Zdá se Vám navštívená destinace přelidněná?</i>	
Graf 8: Pohlaví	55
Graf 9: Věk	56

11 Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

Příloha 2: Turistické regiony a oblasti (starší dělení)

Příloha 3: Turistické regiony a oblasti (nové dělení)

Příloha 4: Okresy Středočeského kraje

Přílohy

Příloha 1 - Dotazník

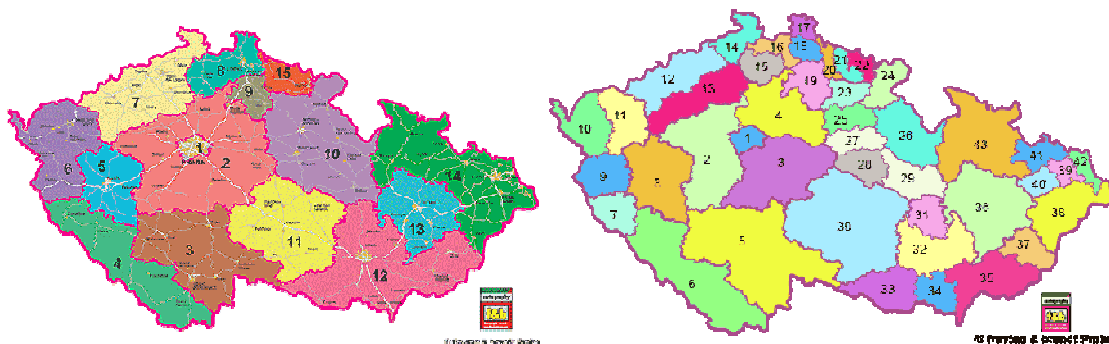
Vážený respondente,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který slouží k výzkumu podvědomí o udržitelném cestovním ruchu. Dotazník je anonymní, Vaše názory budou využity při zpracování diplomové práce na téma „Možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Střední Čechy – jihovýchod.“. Děkuji Vám za pomoc a čas strávený vyplněním tohoto dotazníku.

Lenka Maršálková

1. Setkali jste se někdy s pojmem vesnická turistika, agroturistika nebo ekoturistika? *ANO*   *NE*

2. Využili jste někdy produkt cestovního ruchu týkajících se těchto forem (např. pobyty na venkově, farmách, chatách)? *ANO*   *NE*

3. Zajímala by Vás takto zaměřená dovolená? *ANO*   *NE*

4. Uvítali byste komplexní nabídku s touto tematikou? *ANO*   *NE*

5. Co si představíte pod pojmem udržitelný cestovní ruch?

6. Co Vás vedlo k návštěvě této destinace?
a) rekreace   b) poznávání   c) jiné (uved'te)

7. Považujete služby cestovního ruchu poskytované ve Vámi navštívené destinaci za šetrné k životnímu prostředí?
ANO   spíše ANO   spíš NE   NE   neumím posoudit

8. Zdá se Vám navštívená destinace přelidněná? *ANO*   *NE*

9. pohlaví: *a) muž* *b) žena*

10. věk: *a) do 25 let* *b) do 45 let* *c) do 65 let* *d) nad 65 let*

Příloha 2 - Turistické regiony a oblasti (starší dělení)

Zdroj: <http://www.czechtourism.cz/pro-odborniky/komunikace-s-regiony/koordinatori/>

TURISTICKÝ REGION PRAHA

01 Praha

TURISTICKÝ REGION OKOLÍ PRAHY

02 Střední Čechy - západ

03 Střední Čechy - jihovýchod

04 Střední Čechy - severovýchod - Polabí

TURISTICKÝ REGION JIŽNÍ ČECHY

05 Jižní Čechy

TURISTICKÝ REGION ŠUMAVA

06 Šumava - východ

07 Chodsko

TURISTICKÝ REGION PLZEŇSKO

08 Plzeňsko

TURISTICKÝ REGION ZÁPADOČESKÉ

LÁZNĚ

09 Tachovsko - Střibřsko

10 Západočeský lázeňský trojúhelník

11 Krušné hory - západ

TURISTICKÝ REGION SEVEROZÁPADNÍ

ČECHY

12 Krušné hory a podkrušnohoří

13 České středohoří a Žatecko

14 Děčínsko a Lužické hory

TURISTICKÝ REGION ČESKÝ SEVER

15 Máchův kraj

16 Lužické hory a Ještědský hřbet

17 Frýdlantsko

18 Jizerské hory

TURISTICKÝ REGION ČESKÝ RÁJ

19 Český ráj

TURISTICKÝ REGION KRKONOŠE

20 Krkonoše - západ

21 Krkonoše - střed

22 Krkonoše - východ

TURISTICKÝ VÝCHODNÍ ČECHY

23 Podzvičínsko

24 Kladské pomezí

25 Hradecko

26 Orlické hory a Podorlicko

27 Pardubicko

28 Chrudimsko - Hlinecko

29 Svitavsko

TURISTICKÝ REGION VYSOČINA

30 Vysočina

TURISTICKÝ REGION JIŽNÍ MORAVA

31 Moravský kras a okolí

32 Brno a okolí

33 Podyjí

34 Lednicko - Valtický areál

35 Slovácko

37 Zlínsko

TURISTICKÝ REGION STŘEDNÍ

MORAVA

36 Střední Morava - Haná

TURISTICKÝ REGION SEVERNÍ

MORAVA A SLEZSKO

38 Beskydy - Valašsko

39 Ostravsko

40 Poodří

41 Opavské Slezsko

42 Těšínské Slezsko

43 Jeseníky

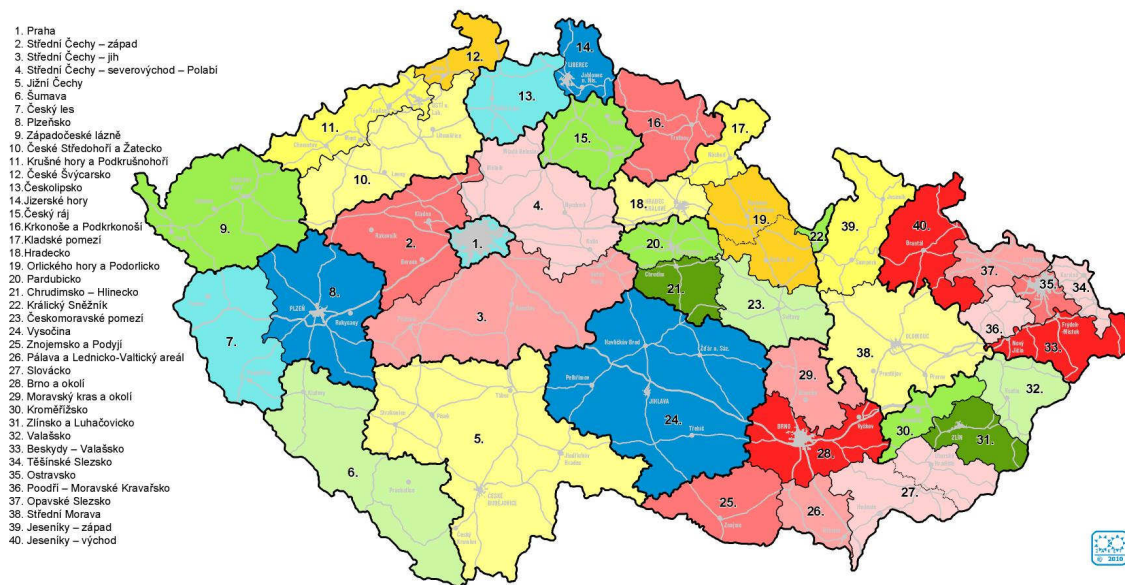
Příloha 3 - Turistické regiony a oblasti (nové dělení)

Turistické regiony České republiky

Zdroj: <http://www.czechtourism.cz/pro-odborniky/komunikace-s-regiony/koordinatori/>

Turistické oblasti České republiky

Zdroj: <http://www.czechtourism.cz/pro-odborniky/komunikace-s-regiony/koordinatori/>

Příloha 4 - okresy Středočeského kraje

Zdroj: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/stredocesky-kraj/uzemni-cleneni/>